

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statsbudget för 2010

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Allmän miljö- och naturvård	9
2.1	Omfattning.....	9
2.2	Utgiftsutveckling	9
3	Miljöpolitik	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	12
3.3	Skatteutgifter.....	12
3.4	Mål	13
3.5	Resultatredovisning	14
3.5.1	Begränsad klimatpåverkan	14
3.5.2	Frisk luft	15
3.5.3	Bara naturlig försurning.....	16
3.5.4	Giftfri miljö	16
3.5.5	Skyddande ozonskikt.....	18
3.5.6	Säker strålmiljö.....	19
3.5.7	Ingen övergödning.....	19
3.5.8	Levande sjöar och vattendrag	20
3.5.9	Grundvatten av god kvalitet	21
3.5.10	Hav i balans samt levande kust och skärgård	22
3.5.11	Myllrande våtmarker	23
3.5.12	Levande skogar.....	24
3.5.13	Ett rikt odlingslandskap	26
3.5.14	Storslagen fjällmiljö	27
3.5.15	God bebyggd miljö	27
3.5.16	Ett rikt växt- och djurliv	29
3.5.17	Övergripande miljöarbete.....	31
3.6	Fonder.....	33
3.6.1	Batterifonden.....	33
3.6.2	Kärnavfallsfonden	33
3.7	Revisionens iakttagelser.....	33
3.8	Politikens inriktning	33
3.9	Budgetförslag	43
3.9.1	1:1 Naturvårdsverket	43

3.9.2	1:2 Miljöövervakning.....	43
3.9.3	1:3 Åtgärder för biologisk mångfald	45
3.9.4	1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	47
3.9.5	1:5 Miljöforskning	48
3.9.6	1:6 Kemikalieinspektionen.....	49
3.9.7	1:7 Internationellt miljösamarbete	51
3.9.8	1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	51
3.9.9	1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	52
3.9.10	1:10 Klimatanpassning.....	53
3.9.11	Inspire.....	54
3.9.12	1:12 Havsmiljö.....	55
3.9.13	1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	56
3.9.14	1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	57
3.9.15	1:15 Hållbara städer.....	58
4	Miljöforskning.....	61
4.1	Omfattning	61
4.2	Utgiftsutveckling.....	61
4.3	Resultatredovisning	61
4.3.1	Resultat.....	61
4.3.2	Analys och slutsatser.....	63
4.4	Revisionens iakttagelser	63
4.5	Politikens inriktning.....	63
4.6	Budgetförslag	64
4.6.1	2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	64
4.6.2	2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	64

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	8
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	9
2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	10
2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	10
3.1 Utgiftsutveckling inom området Miljöpolitik.....	12
3.2 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto.....	13
3.4 Anslagsutveckling 1:1 Naturvårdsverket.....	43
3.5 Offentligrättslig verksamhet.....	43
3.6 Uppdragsverksamhet.....	43
3.7 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Naturvårdsverket.....	43
3.8 Anslagsutveckling 1:2 Miljöövervakning.....	43
3.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Miljöövervakning.....	44
3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:2 Miljöövervakning.....	45
3.11 Anslagsutveckling 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	45
3.12 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	46
3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald.....	46
3.14 Anslagsutveckling 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	47
3.15 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	47
3.16 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.....	48
3.17 Anslagsutveckling 1:5 Miljöforskning.....	48
3.18 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:5 Miljöforskning.....	49
3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Miljöforskning.....	49
3.20 Anslagsutveckling 1:6 Kemikalieinspektionen.....	49
3.21 Offentligrättslig verksamhet.....	49
3.22 Uppdragsverksamhet.....	49
3.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Kemikalieinspektionen.....	50
3.24 Anslagsutveckling 1:7 Internationellt miljösamarbete.....	51
3.25 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Internationellt miljösamarbete.....	51
3.26 Anslagsutveckling 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	51
3.27 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut.....	52
3.28 Anslagsutveckling 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	52
3.29 Uppdragsverksamhet.....	52

3.30 Affärsverksamhet	52
3.31 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.....	53
3.32 Anslagsutveckling 1:10 Klimatanpassning.....	53
3.33 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 1:10 Klimatanpassning.....	53
3.34 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:10 Klimatanpassning.....	54
3.35 Anslagsutveckling 1:11 Inspire.....	54
3.36 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:11 Inspire.....	55
3.37 Anslagsutveckling 1:12 Havsmiljö	55
3.38 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:12 Havsmiljö	55
3.39 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:12 Havsmiljö	56
3.40 Anslagsutveckling 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar.....	56
3.41 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	57
3.42 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar.....	57
3.43 Anslagsutveckling 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland.....	57
3.44 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	58
3.45 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland.....	58
3.46 Anslagsutveckling 1:15 Hållbara städer	58
3.47 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:15 Hållbara städer	59
4.1 Utgiftsutveckling inom området Miljöforskning	61
4.2 Anslagsutveckling 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader.....	64
4.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	64
4.4 Anslagsutveckling 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	64
4.5 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	65
4.6 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	65

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kronor under perioden 2011–2013 (avsnitt 3.9.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 360 000 000 kronor efter 2010 (avsnitt 3.9.3),
3. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 000 000 kronor efter 2010 (avsnitt 3.9.4),
4. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:5 *Miljöforskning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor under perioden 2011–2013 (avsnitt 3.9.5),
5. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:10 *Klimatanpassning* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 under perioden 2011–2012 (avsnitt 3.9.10),
6. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:12 *Havsmiljö* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 94 000 000 kronor under perioden 2011–2015 (avsnitt 3.9.12),
7. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 under perioden 2011–2014 (avsnitt 3.9.13),
8. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 1:1 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 31 000 000 kronor under perioden 2011–2012 (avsnitt 3.9.14),
9. bemyndigar regeringen att under 2010 för ramanslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kronor för 2011, högst 450 000 000 kronor för 2012 och högst 450 000 000 kronor under perioden 2013–2015 (avsnitt 4.6.2),
10. för 2010 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag		Anslagstyp	
1:1	Naturvårdsverket	Ramanslag	349 143
1:2	Miljöövervakning m.m.	Ramanslag	304 093
1:3	Åtgärder för biologisk mångfald	Ramanslag	1 777 297
1:4	Sanering och återställning av förorenade områden	Ramanslag	594 518
1:5	Miljöforskning	Ramanslag	90 601
1:6	Kemikalieinspektionen	Ramanslag	163 854
1:7	Internationellt miljösamarbete	Ramanslag	67 793
1:8	Stockholms internationella miljöinstitut	Ramanslag	11 928
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	Ramanslag	266 468
1:10	Klimatanpassning	Ramanslag	117 000
1:11	Inspire	Ramanslag	50 000
1:12	Havsmiljö	Ramanslag	369 800
1:13	Insatser för internationella klimatinvesteringar	Ramanslag	280 100
1:14	Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	Ramanslag	60 000
1:15	Hållbara städer	Ramanslag	200 000
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	Ramanslag	45 760
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	Ramanslag	496 238
Summa			5 244 593

2 Allmän miljö- och naturvård

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden Miljöpolitik (avsnitt 3) och Miljöforskning (avsnitt 4).

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Miljöpolitik	3 587	4 393	4 107	4 703	4 510	4 472
Miljöforskning	452	514	507	542	546	566
Åldreanslag	628	425	586	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	4 667	5 332	5 200	5 245	5 056	5 038

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2010–2012. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	5 338	5 338	5 338
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	35	47	54
Beslut	-122	-323	-348
Överföring till/från andra utgiftsområden	-5	-5	-5
Övrigt	-1	-1	-1
Ny ramnivå	5 245	5 056	5 038

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmissig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

Den totala anslagsnivån inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård föreslås minska med 93 miljoner kronor 2010 och beräknas minska med 282 miljoner kronor 2011 och med 300 miljoner kronor 2012 i förhållande till 2009 års utgiftsnivå. Förändringarna hänför sig främst till att den tidsbegränsade finansieringen av

Hållbara städer upphör 2011. Satsningen ingick som en del regeringens s.k. klimatomiljard som aviserades i budgetpropositionen för 2008. Därutöver upphörde Miljöbilspremie per den 1 juli 2009. Tillkommande föreslagna reformer som innebär ökning av anslagen 2010–2012 är fortsatt satsning på klimat och hav samt genomförandet av EG-direktivet Inspire.

Den realekonomiska fördelningen för utgiftsområdet för 2010 baseras på utfallet 2008 samt kända förändringar anslagens användning, se tabell 2.3 nedan.

Tabell 2.3 Ramnivå 2010 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

	2010
Transfereringar	1 346
Verksamhetskostnader	3 479
Investeringar	420
Summa ramnivå	5 245

3 Miljöpolitik

3.1 Omfattning

Området omfattar frågor som rör

- naturvård och biologisk mångfald,
- klimat,
- vatten- och luftvård,
- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfall,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning,

- kemikaliekontroll,
- meteorologi, hydrologi och oceanografi,
- hållbara städer samt
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i området.

Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholms internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfonden och AB Svenska Miljöstyrningsrådet till området.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom området Miljöpolitik

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Miljöpolitik</i>						
1:1 Naturvårdsverket	339	337	338	349	353	355
1:2 Miljöövervakning m.m.	298	307	306	304	304	304
1:3 Åtgärder för biologisk mångfald	1 958	1 781	1 770	1 777	1 957	1 940
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	250	525	400	595	557	566
1:5 Miljöforskning	89	89	87	91	92	92
1:6 Kemikalieinspektionen	136	134	127	164	166	167
1:7 Internationellt miljösamarbete	74	84	83	68	68	68
1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	12	12	12	12	12	12
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	236	260	267	266	267	269
1:10 Klimatanpassning		100	83	117	117	92
1:11 Inspire		0		50	50	50
1:12 Havsmiljö	98	285	285	370	280	280
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	49	280	273	280	228	218
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	50	60	67	60	60	60
1:15 Hållbara städer		140	10	200	0	0
Summa Miljöpolitik	3 587	4 393	4 107	4 703	4 510	4 472
<i>Äldreanslag</i>						
2009 1:11 Miljöbilspremie	322	425	335	0	0	0
Summa Äldreanslag	322	425	335	0	0	0

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

3.3 Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och hushåll inom utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* redovisas i huvudsak på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av dessa stöd finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en likformig beskattning, s.k. skatteutgifter. Avvikelser från en likformig beskattning utgör en skatteförmån om t.ex. en viss grupp av skattskyldiga omfattas av en skattelättnad i förhållande till en likformig beskattning och en skattesanktion om det rör sig om ett "överuttag"

av skatt. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika områden som t.ex. konjunktur-, bostads-, miljö- eller arbetsmarknadspolitik.

Dessa skatteutgifter påverkar statsbudgetens saldo och kan därför jämföras med stöd på budgetens utgiftssida. En utförlig beskrivning av redovisningen av skatteutgifterna finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2009 (rskr. 2008/09:183). I det följande redovisas de nettoberäknade skatteutgifterna som är att hänföra till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Tabell 3.2 Skatteutgifter inom utgiftsområde 20, netto

Miljoner kronor

	Prognos 2009	Prognos 2010
Förmån av miljöanpassade bilar	560	670
Totalt för utgiftsområde 20	670	670

Förmån av miljöanpassade tjänstebilar

Förmånsvärdet för en bil som – helt eller delvis – är utrustad med teknik för drift med elektricitet eller med mer miljöanpassade drivmedel än bensin eller dieselolja och som därför har ett nybilspris som är högre än nybilspriset för närmast jämförbara bil utan sådan teknik, sätts med till en nivå som motsvarar förmånsvärdet för den jämförbara bilen.

För förmånsbilar som helt eller delvis drivs med elektricitet eller gas, utom de som drivs med gasol, utgör i stället förmånsvärdet 60 procent av förmånsvärdet för närmast jämförbara bil utan sådan mer miljöanpassad teknik. Den maximala nedsättningen för el/elhybridbilar och gasbilar får inte överstiga 16 000 kronor per år. För alkoholdrivna bilar utgör i stället förmånsvärdet 80 procent av förmånsvärdet för den jämförbara bilen. Den maximala nedsättningen för alkoholdrivna bilar får inte överstiga 8 000 kronor per år. Dessa nedsättningar är tidsbegränsade till 2011.

Skattebortfallet uppstår till följd av det nedsatta förmånsvärdet och skatteutgiften avser inkomst av tjänst och särskild löneskatt.

3.4 Mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Riksdagen beslutade (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv. Ytterligare ett miljö kvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, beslutades (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, 49) av riksdagen hösten 2005. Målen omfattar följande områden.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagen har vidare beslutat (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36) om ett antal delmål för miljö kvalitetsmålen som anger att en viss miljö kvalitetsmål ska vara uppnådd eller att förändringar ska vara genomförda vid en viss tidpunkt för att miljö kvalitetsmålen ska kunna uppnås inom en generation. Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö kompletterades med beslut om delmål (prop. 2000/01:65, 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269) under våren 2001. Delmål för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan beslutades (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU 10, rskr. 2001/02:163) under hösten 2001. Våren 2002 beslutade (prop. 2001/02:128, bet. 2001/02:BoU14, rskr. 2001/02:291) riksdagen om ytterligare ett delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Hösten 2003 beslutade (prop. 2002/03:117, bet. 2003/04:MJU04, rskr. 2003/04:13) riksdagen om ytterligare två delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Hösten 2005 beslutade (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, 49) riksdagen om tre delmål under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv, två nya delmål under miljö kvalitetsmålet Frisk luft, fyra nya delmål under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö samt ett nytt delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Beslutet innebar också att nio delmål utgick och att sjutton delmål fick ändrad lydelse.

Våren 2006 beslutade riksdagen (prop. 2005/06:145, bet. 2005/06:BoU9, rskr.

2005/06:365) om ett nytt delmål för energieffektivisering i bebyggelsen som ersätter delmålet om energianvändning i bebyggelsen m.m. under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Riksdagen har våren 2009 beslutat om ändrad innebörd i miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt ett nytt delmål för 2020 (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300).

3.5 Resultatredovisning

Miljömålsrådet lämnade i juni 2009 sin årliga rapport om uppföljningen av Sveriges miljö kvalitetsmål, de Facto 2009 – i halvtid.

Möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen bedöms vara de samma som i den fördjupade utvärderingen 2008. Detta betyder att endast ett av sexton mål, *Skyddande ozonskikt*, bedöms vara möjligt att nå till 2020. Sex av målen, *Säker strålmiljö*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Grundvatten av god kvalitet*, *Myllrande våtmarker*, *Ett rikt odlingslandskap* samt *Storslagen fjällmiljö* bedöms vara möjliga att nå med ytterligare åtgärder. Resterande mål bedöms vara mycket svåra eller omöjliga att nå till 2020 även om ytterligare åtgärder sätts in.

Det finns också ett antal områden där risken för plötsliga eller oåterkalleliga förändringar är överhängande. Det gäller framför allt *Begränsad klimatpåverkan*, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Giffri miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Rådet bedömer däremot att utvecklingen i miljön går åt rätt håll på många områden. Det gäller områden som exempelvis skydd av ozonskiktet, minskad försurning och skydd av värdefull natur. *Begränsad klimatpåverkan* är det enda målet med en negativ trend, vilket beror på att de globala utsläppen ökar.

Det finns flera orsaker till att miljö kvalitetsmålen blir svåra att nå enligt Miljömålsrådet. De flesta av målen är starkt beroende av samhällsutvecklingen i både Sverige och omvärlden. Sverige kan inte själv styra måluppfyllelsen på grund av miljöproblemens gränsöverskridande karaktär. I flera fall hinner målen inte nås eftersom det tar lång tid för naturen att återhämta sig från skador. I vissa fall är det bristen på åtgärder

som är orsaken till att målen inte kommer att nås.

Regeringen har beslutat att göra en översyn av miljö målssystemet för att öka dess relevans och effektivitet samt få in fler aktörer i arbetet (dir. 2008:95). Resultatet av denna översyn ska redovisas senast den 30 september 2009.

3.5.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljö kvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringen ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimat-systemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

Delmål avseende utsläpp av växthusgaser för Sverige anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet.

Resultat

Trenden sedan 1990 är att utsläppen av växthusgaser i Sverige minskar. Under perioden 1990 till 2007 har de årliga utsläppen varierat mellan som högst 77 miljoner ton år 1996 och som lägst 65 miljoner ton år 2007. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år legat under 1990 års nivå. Utsläppen år 2007 var 9 procent lägre än år 1990. Det är främst utsläppen från bostäder och lokaler som minskat, medan utsläppen från transporter och arbetsmaskiner samt av fluorerade växthusgaser har ökat.

Regeringen införde i april 2007 en miljöbilspremie om 10 000 kronor till privatpersoner som köper en ny miljöbil. Syftet med premien har varit en tidsbegränsad stimulans för att uppmuntra fler att gå över till att köra bränsleeffektiva bilar och bilar som drivs med miljöbränslen. Satsningen uppgick ursprungligen till 250 miljoner kronor men har förstärkts med 565 miljoner kronor. Den ökade andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen är en bidragande orsak till att personbilarnas utsläpp av koldioxid under

samma period har minskat från cirka 181 gram/km till 174 gram/km.

Riksdagen har fastställt ett nytt klimatpolitiskt mål (prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300) som innebär att utsläppen för Sverige år 2020 bör vara 40 procent lägre än utsläppen år 1990. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser år 2020 ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre för den icke handlande sektorn i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen ska ske genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som Clean Development Mechanism (CDM). Den långsiktiga inriktningen på klimatpolitiken är att Sverige inte har några nettoutsläpp 2050.

Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att det av riksdagen antagna nationella klimatmålet för perioden 2008–2012 bör kunna nås (prop. 2008/09:162). Med det nya klimatpolitiska mål som riksdagen beslutat bidrar Sverige på ett ambitiöst sätt till de globala utsläppsreduktioner som behövs på lång sikt. Enligt Miljömålsrådets bedömning är dock miljö kvalitetsmålet mycket svårt att nå.

Koldioxidskatt och energiskatt är kraftfulla och samhällsekonomiskt effektiva styrmedel som även i fortsättningen bör vara centrala delar av den svenska klimatpolitiken. Vissa strukturella förändringar bör göras i energi- och koldioxidskattesystemet i syfte att öka träffsäkerheten och effektiviteten i detta. Regeringen redovisade de allmänna riktlinjerna för skattesystemet i klimatpropositionen (prop. 2008/09:162) och avser att i en särskild skatteproposition lämna förslag i enlighet med riktlinjerna.

För att fortsatt stimulera till inköp av miljöbilar även efter att miljöbilspremien har upphört anser regeringen att miljöbilar bör skattebefrias i fem år. Denna skattebefrielse omfattar miljöbilar som säljs fr.o.m. den 1 juli 2009. Definitionen av de skattebefriade bilarna bör skärpas successivt. Den allmänna utvecklingen av beskattningen av fordon redovisades i klimatpropositionen och utvecklade förslag till förändringar lämnas i den

ovan nämnda propositionen. Regeringen avser i höst återkomma till riksdagen i denna fråga.

Kyotoprotokollets första åtagandeperiod går ut 2012. Ett mandat för förhandlingar om utsläpps begränsningar efter 2012 antogs i Bali 2007 (Bali Action Plan, BAP). Som ordförande i EU leder Sverige unionen i förhandlingarna. Att nå en överenskommelse i Köpenhamn är en övergripande prioritering för det svenska ordförandeskapet.

3.5.2 Frisk luft

Miljö kvalitetsmålet är att luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller halter för svavel-dioxid, kvävedioxid och marknära ozon, minskning av utsläppen av flyktiga organiska ämnen, halt av partiklar samt halt av bens(a)pyren.

Resultat

Delmålen om svaveldioxid och utsläpp av organiska ämnen har redan uppnåtts. Delmålet om bens[a]pyren bedöms vara möjligt att nå om ytterligare åtgärder, mot framför allt småskalig vedeldning, sätts in. Det är framför allt tätorter med omfattande vedeldning och ogynnsamma väderförhållanden som har svårt att klara delmålet. Delmålen om kvävedioxid, marknära ozon och partiklar överskrids fortfarande.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att såväl miljö kvalitetsmålet som delmålen om kvävedioxid, partiklar och marknära ozon är mycket svåra att uppnå. Förhöjda halter av luftföroreningar orsakar fortfarande betydande skador på människors hälsa, växtlighet och kulturföremål.

En viktigt källa till såväl kvävedioxid som partiklar är vägtrafiken. Även långväga intransporter från övriga Europa har en stor påverkan. Detta gäller även för delmålet om marknära ozon, där ozonbildande ämnen kan transporteras långa vägar. Det internationella

åtgärdsarbetet är därför viktigt för att nå delmålen.

När det gäller halterna av kvävedioxid och partiklar (PM10) i våra tätorter anser Miljömålsrådet att åtgärdsarbetet går för långsamt. De utvärderingar som har gjorts av kommunala åtgärdsprogram som har fastställts i de fall där miljö kvalitetsnormerna inte har uppnåtts har visat att det är osäkert vilken effekt programmen har. För att det ska vara möjligt att nå miljö kvalitetsmålet måste åtgärdsarbetet enligt Miljömålsrådet intensifieras i hela samhället. Viktiga åtgärdsområden är transporter, energiförsörjning och fysisk planering. Även det internationella åtgärdsarbetet är av stor vikt då luftföroreningar sprids över långa sträckor. Tyvärr har revideringen av EG-direktivet om nationella utsläppstak skjutits på framtiden, dock fortskrider arbetet med att revidera Göteborgsprotokollet med bl.a. utsläppstak för vissa luftföroreningar. FN:s internationella sjöfartsorganisation IMO (International Maritime Organization) beslutade i oktober 2008 om skärpta utsläppskrav för fartyg. En uppgörelse i december om EU:s klimat- och energipaket bedöms också ge positiva effekter på miljö kvalitetsmålet.

Då barn är extra känsliga för luftföroreningar utreder Naturvårdsverket möjligheten att föreslå ett nytt delmål för barn.

3.5.3 Bara naturlig försurning

Miljö kvalitetsmålet är att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller minskad försurning av sjöar, rinnande vatten och skogsmark samt minskning av utsläppen av svavel-dioxid och kväveoxider till luft.

Resultat

Delmålen om försurning av sjöar och vattendrag, försurad skogsmark och utsläpp av svavel-dioxid är redan uppnådda.

Delmålet om kväveoxider är trots en kraftig minskning från 1990 ännu inte uppnått. Utsläppen år 2007 beräknades till 165 000 ton. Enligt Naturvårdsverkets senaste prognos beräknas utsläppen 2010 uppgå till 149 000 ton kvävedioxid jämfört med målet 148 000 ton.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådets bedömning är att miljö kvalitetsmålet trots omfattande utsläppsminskningar inte kommer att uppnås inom utsatt tid.

En stor källa till svavelnedfallet i Sverige är utsläpp som härstammar från andra europeiska länder. De svenska utsläppen av svavel-dioxid har tack vare styrmedel i form av skatter och regler minskat kraftigt sedan 1990. Trots att de totala utsläppen av kväveoxider har minskat bidrar de fortfarande väsentligt till det försurande nedfallet. För att nå delmålet om 148 000 ton till 2010 kan det enligt Miljömålsrådet eventuellt krävas ytterligare åtgärder, framför allt inom transportsektorn.

Trenden är positiv och pekar på minskad försurning, men dagens åtgärder är inte tillräckliga för att nå delmålet. Miljömålsrådet bedömer att det försurande nedfallet måste minskas ytterligare för att delmålet ska nås. Trots redan beslutade åtgärder beräknas ekosystemens kritiska belastningsgräns för sjöar att överskridas i över en tiondel av landet år 2020. För sjöfartens del har beslut tagits om kraftfulla åtgärder på internationell nivå genom FN:s sjöfartsorganisation IMO avseende svaveloxider och kväveoxider. Beträffande kväveoxider kommer det emellertid att ta lång tid innan beslutet får fullt genomslag.

Kalkningsmedlen har koncentrerats till drygt 6 000 sjöar och 11 000 km vattendrag för att kalka utvalda värdeområden och möjliggöra en framtida spridning av djur och växter. Naturvårdsverket har bedrivit ett omfattande arbete för att kostnadseffektivisera verksamheten och undvika överkalkning.

3.5.4 Giffri miljö

Miljö kvalitetsmålet är att miljön ska vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits

av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Nio delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper, miljö- och hälsoinformation om varor, utfasning av farliga ämnen, fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier, riktvärden för miljö kvaliteten för kemiska ämnen, sanering och efterbehandling av förorenade områden, dioxiner i livsmedel samt exponering för kadmium.

Resultat

I dag är kunskapen om kemiska ämnens hälso- och miljöfarliga egenskaper bristfällig för många av de ämnen som används som industri- och produktkemikalier. Kunskapsläget är avsevärt bättre för kemiska ämnen och produkter som endast får användas om de är godkända, såsom bekämpningsmedel.

Beträffande delmålet om miljö- och hälsoinformation om varor innebär de nya informationskraven i den europeiska kemikalielagstiftningen Reach samt EU:s nya regelverk för klassificering och märkning av kemikalier att informationen till användare och konsumenter förbättras. Tillgänglig kunskap och kraven på information är dock fortsatt på en låg nivå.

När det gäller delmålet om utfasning av farliga ämnen har skärpt reglering nationellt, inom EU samt internationellt inneburit viss minskad användning av flera särskilt farliga ämnen.

Avseende delmålet om fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier redovisar Kemikalieinspektionen kontinuerligt indikatorer för allergiframkallande, hälsofarliga, konsumenttillgängliga kemiska produkter samt växtskyddsmedel. Det går dock inte i dag att avläsa några entydiga trender om i vilken riktning utvecklingen går. T.ex. har riskerna för både hälsa och miljö, mätt som riskindex, vid användning av växtskyddsmedel minskat under perioden 1988-2007, men samtidigt har den toxiska påverkan av växtskyddsmedel på organismer i vattendrag inte minskat under perioden 2002-2006.

Delmålet om riktvärden för miljö kvaliteten uppnåddes 2005.

Vad gäller sanering och efterbehandling av förorenade områden har identifieringsarbetet i princip slutförts. Antalet potentiellt förorenade områden uppgår till cirka 80 000. Inventerings- och riskklassningsarbetet pågår och länsstyrelsernas beräkning visar att antalet objekt i högsta riskklassen uppgår till cirka 1 400 och 16 000 i näst högsta. Parallellt med inventering och riskklassning pågår utredningar och åtgärder. Efterbehandlingsåtgärder med helt eller delvis statlig finansiering har sedan 1999 genomförts på 58 områden och med privat finansiering till följd av tillsyn på cirka 1 200 områden.

För delmålet om dioxiner har kontinuerliga mätningar av halter i livsmedel gjorts under lång tid. Dioxinhalterna i svenska livsmedel har sjunkit och intaget av dioxiner via födan har minskat till hälften jämfört med i början av nittioalet. De högsta halterna finns dock fortfarande i fet fisk från Östersjöområdet och halterna är fortfarande högre än gällande gränsvärden. Detta trots att de kända svenska utsläppen av dioxiner har minskat till en bråkdel av utsläppen i början av 1980-talet.

När det gäller delmålet om kadmium minskar kadmiumhalterna i livsmedel och åkermark, men nuvarande intag av kadmium via föda i Sverige ligger fortsatt på nivåer där mätbara effekter på njurarna kan observeras. De mätbara effekterna ger inte upphov till symtom eller sjukdom men kan vara tecken på förändrad känslighet. Det är därför angeläget att fortsatt minska intaget av kadmium via maten.

Analys och slutsatser

Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att miljö kvalitetsmålet kommer att bli mycket svårt att nå. Utvecklingen mot målet går för långsamt, samtidigt som användandet av kemikalier stadigt ökar med allt större produktion i länder där kemikaliekontrollen är svag. Genom Reach och annan ny EG-lagstiftning har dock förutsättningarna för en god kemikaliekontroll förbättrats.

Reach kommer på sikt att ge betydligt mer kunskap om ämnens egenskaper och risker samt lägga grunden för en mer systematisk inventering, riskminskning och utfasning av särskilt farliga ämnen. Flera viktiga beslut i EU har under det senaste året tagits som enligt

regeringens bedömning ytterligare ökar möjligheten att uppnå miljö kvalitetsmålet, bl.a. EU:s nya regelverk för klassificering och märkning av kemikalier, direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel, växtskyddsmedelsförordningen och det reviderade leksaksdirektivet.

Även nationellt har framsteg gjorts som kommer att bidra till att miljö kvalitetsmålet nås. Sverige införde i januari 2009 ett förbud mot användning av kvicksilver i syfte att minimera utsläppen till den svenska miljön. Förbudet innebär bl.a. att tandfyllningar med amalgam endast får utföras i undantagsfall.

Trots denna i huvudsak positiva utveckling av kemikalielagstiftningen återstår det stora utmaningar inom kemikaliesäkerhetsarbetet att minska människors och miljös exponering för farliga kemiska ämnen. Därför är det enligt regeringen viktigt att Sverige agerar för en verkningfull tillämpning av redan beslutad gemenskapslagstiftning såsom Reach, samt bidrar till utformandet av ny lagstiftning.

Eftersom en betydande del av påverkan på människor och miljö i Sverige beror på långväga transport via luft och vatten samt via varor anser regeringen att det fortsatt är viktigt att Sverige verkar drivande i arbetet med utveckling och genomförande av internationella överenskommelser på kemikalieområdet. Under det senaste året har framsteg gjorts för flera av dessa överenskommelser. Vid styrelsemötet för FN:s miljöorgan UNEP fattades beslut om att inleda förhandlingar om en global kvicksilverkonvention. Inom Stockholmskonventionen har beslut fattats om att inkludera ytterligare nio svårnedbrytbara miljögifter. Högnivåmötet för den globala kemikaliestrategin (SAICM) beslutade i maj 2009 på svenskt initiativ att etablera en arbetsgrupp för information om kemikalier i varor, som en högprioriterad policyfråga för de närmaste tre åren.

För att nå delmålet för förorenade områden ska de mest förorenade områdena (riskklass 1) ha åtgärdats till 2050. Arbetet med utredningar, pågående åtgärder och antal objekt som åtgärdats, både genom bidragsfinansierat arbete och med andra finansiärer, går framåt. Detta är en följd av långsiktigt och systematiskt arbete på myndigheterna och möjligheten till bidrag från anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden*. Enligt Naturvårdsverkets bedömning kan de områden som utgör störst

risk vara åtgärdade till 2050. Detta kräver emellertid ett effektivare arbete och en högre takt än i dag. I propositionen Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden (prop. 2008/09:217) har regeringen presenterat hur arbetet kan effektiviseras.

3.5.5 Skyddande ozonskikt

Miljö kvalitetsmålet är att ozonskiktet ska utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Ett delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta arbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålet gäller minskning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen.

Resultat

Det skyddande ozonskiktets tjocklek har varit tämligen konstant sedan år 2002, vilket skulle kunna innebära att den tidigare uttunningen har börjat avta. Samtidigt fortsätter halterna av ozonnedbrytande ämnen i den övre atmosfären att minska. Halterna av många ozonnedbrytande ämnen i atmosfären har minskat som en följd av framgångsrikt arbete inom Montrealprotokollet. Problem kvarstår dock med vissa ämnen, exempelvis lösningsmedlet koltetraklorid (CTC).

Den svenska avvecklingen av klorfluorkarboner (CFC) och andra ozonnedbrytande ämnen är till största delen redan genomförd. Sedan slutet på 1980-talet har de nationella utsläppen minskat avsevärt.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att det är möjligt att nå såväl delmålet som miljö kvalitetsmålet. En förutsättning är emellertid att det internationella arbetet fortsätter att bedrivas med hög ambitionsnivå inom ramen för Montrealprotokollet som reglerar ozonnedbrytande ämnen. De områden som till störst utsträckning bidrar till utsläpp av ozonnedbrytande ämnen och som i dag är oreglerade under Montrealprotokollet är metylbromid och ozonnedbrytande ämnen i befintlig utrustning och material. Den klimatvinst som utfasningen av HCFC innebär riskerar att gå förlorad i och med att cirka 70 procent av

alternativen, vilket framför allt är vätefluorkarboner (HFC), har en klimatpåverkande effekt. Det är därför viktigt att HFC kan hanteras på ett effektivt sätt under klimatkonventionen och Kyotoprotokollet. I Sverige finns ozonnedbrytande ämnen kvar i isoleringsmaterial, kylanläggningar, värmepumpar och halonbaserade brandsläckare i flygindustrin och försvaret. Det gäller bl.a. klorfluorkolväten (HCFC) som ersatt de mer skadliga CFC. Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att Sverige klarar den sista delen av sin avveckling av ozonnedbrytande ämnen om ett användningsförbud för HCFC införs. Ett sådant förslag bereds för närvarande.

3.5.6 Säker strålmiljö

Miljökvalitetsmålet är att människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utsläpp av radioaktiva ämnen, hudcancer orsakad av solen samt risker med elektromagnetiska fält.

Resultatredovisning beträffande området Strålsäkerhet finns även under utgiftsområde 6 *Försvar samt beredskap mot sårbarhet*.

Resultat

Utsläppen av radioaktiva ämnen till miljön är fortsatt låga. Utsläppen från de svenska kärnkraftverken ligger väl under miljökvalitetsmålet. Radioaktiviteten från cesium som spreds vid Tjernobylyolyckan minskar stadigt.

Antalet nya hudcancerfall fortsätter att öka och något trendbrott har inte kunnat observeras.

Den nationella miljöövervakningen visar att allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält är mycket låg jämfört med gällande referensvärden och är enligt den samlade vetenskapliga bedömningen inget hälsoproblem. Den totala exponeringen för elektromagnetiska fält har inte heller ökat de senaste åren.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att miljökvalitetsmålet kan nås men att det krävs ytterligare insatser av fler aktörer. Särskilt problematisk är utvecklingen för delmålet om hudcancer. Enligt Miljömålsrådets rapport är ett trendbrott inom detta delmål nödvändigt för att miljökvalitetsmålet som helhet ska kunna nås.

Kärnkraftverken släpper under kontrollerade former ut radioaktiva ämnen till både luft och vatten. Dessa utsläpp mäts kontinuerligt och analyseras med hjälp av modeller som anpassats till respektive anläggning, där hänsyn tas till bl.a. meteorologiska förhållanden och den lokala land- och vattenmiljön. Strålsäkerhetsmyndigheten skriver i sin årliga rapport om strålsäkerhetsläget vid de svenska kärnkraftverken att utsläppen ligger väl under miljökvalitetsmålet.

Strålsäkerhetsmyndigheten bevakar forskning inom delmålet elektromagnetiska fält (EMF) och kartlägger kontinuerligt riskerna. Den snabba utvecklingen med ny trådlös teknik gör att exponeringen för EMF måste följas fortlöpande. Den nationella miljöövervakningen visar att allmänhetens exponering är mycket låg jämfört med gällande referensvärden.

3.5.7 Ingen övergödning

Miljökvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte ska ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskning av svenska vattenburna utsläpp av fosfor- och kväveföreningar samt minskning av utsläppen av ammoniak och kväveoxider till luft.

Resultat

Utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till vatten har minskat med 11 procent mellan 1995 och 2006 och minskningstrenden har avtagit under senare år. Under samma period har även de vattenburna utsläppen

av kväveföreningar till havsområdena söder om Ålands hav minskat med 22 procent.

Ammoniakutsläppen har fortsatt att minska till cirka 19 procent från 1995 års nivå och delmålet om 15 procent minskning till 2010 nåddes redan 2005.

Beträffande delmålet om utsläpp av kväveoxider, se avsnitt 3.5.3.

Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets bedömning kommer miljö kvalitetsmålet inte att nås. Trots att utsläppen som bidrar till övergödningen fortsätter att minska, förbättras inte tillståndet i miljön i motsvarande grad. Övergödningen har givits hög prioritet i regeringens proposition En sammanhållen havspolitik (2008/09:170). Regeringen redovisar i propositionen en rad åtgärder mot övergödningen som kommer öka möjligheten till att nå såväl delmålen som miljö kvalitetsmålet. Inom jordbruket kommer ytterligare åtgärder att vidtas bl.a. inom ramen för landsbygdsprogrammet 2007–2013. I samband med halvtidsutvärderingen av landsbygdsprogrammet avser regeringen att ta ställning till nuvarande åtgärder och hur dessa bidrar till att nå uppsatta mål.

Inom ramen för Helsingforskommissionens (Helcoms) aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan, ingår en preliminär bedömning av hur stora närsaltsutsläpp Östersjön tål samt en första preliminär överenskommelse om en fördelning av nödvändiga utsläppsminskningar mellan Östersjöländerna. Naturvårdsverket har i samråd med Jordbruksverket och övriga berörda myndigheter utarbetat förslag till åtgärder för att möjliggöra för Sverige att till 2016 minska sin del av utsläppen till Östersjön så att god miljöstatus i Östersjön kan nås 2021. I enlighet med Helcoms aktionsplan avser regeringen att till Helcoms miljöministermöte 2010 presentera ett svenskt handlingsprogram för genomförandet.

För att klara de belastningsminskningar av fosfor- och kväveföreningar som kommer att krävas enligt Helcoms aktionsplan och för att uppnå miljö kvalitetsmålet, krävs riktade styrmedel. Ett exempel är de åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna tar fram under 2009, vilka bedöms ha stor betydelse för möjligheterna att nå delmålen för fosfor och kväve till vatten. Regeringen lägger stor vikt vid det uppdrag som

Naturvårdsverket har fått att fortsätta att utveckla ett avgiftssystem för utsläpp av fosfor- och kväveföreningar till haven. Regeringen avser även att genom pilotprojekt låta testa ett sådant avgiftssystem i ett utvalt avrinningsområde. Övergödningen av Östersjön beror, förutom på för stor extern belastning av närsalter, också på ökad intern belastning av fosfor. En restaurering av Östersjön förutsätter att den interna belastningen minskas väsentligt. Regeringen bedömer att de försöksprojekt med denna riktning som påbörjats bör fortsätta.

Regeringen bedömer att det internationella samarbetet för att minska övergödningen även fortsatt är avgörande för nå miljö kvalitetsmålet. Sverige ska vara pådrivande och arbeta strategiskt för att stärka det internationella samarbetet om havsmiljöfrågor.

3.5.8 Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet innebär att sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för och skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, åtgärdsprogram för restaurering av vattendrag, vattenförsörjningsplaner, utsättning av djur och växter samt åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar.

Resultat

Beträffande delmålet om skydd av natur- och kulturmiljöer har 19 nya naturreservat bildats under 2008 samt fem nya kulturreseptat med koppling till sjöar och vattendrag och 20 biotopskyddsområden som bevarar limniska naturvärden. I Hållbart skydd av naturområden (prop.2008/09:214) redovisas behovet av en översyn av befintliga skyddade områden där värdefulla sötvattensmiljöer ingår så att sötvattensmiljöernas värden tillvaratas. Vidare anges att bevarande av värdefulla sjöar och vattendrag

bör samordnas med åtgärder för vattenförvaltning och fiskeförvaltning.

Arbetet med att införa fiskefria områden har påbörjats i framför allt Norra Östersjöns vattendistrikt. I övriga distrikt är arbetet i sin linda.

I juni 2009 träffade Sverige och Finland en överenskommelse om en fiskestadga för Torne älvs fiskeområde. Stadgan utgör en integrerad del av en ny finsk-svenska överenskommelse som förväntas träda i kraft under 2010.

I Sveriges geologiska undersöknings vattentäktsregister, som är under uppbyggnad, fanns i slutet av 2008 totalt 230 ytvattentäkter, varav 191 är kommunala och 39 större enskilda täkter. Endast 59 täkter omfattas av vattenskyddsområden och 18 av annat relevant skydd.

Analys och slutsatser

Enligt Miljömålsrådets rapport har arbetet med skydd och restaurering av sjöar och vattendrag förstärkts. Vattenmyndigheterna har under 2009 presenterat förslag till förvaltningsplaner och åtgärdsprogram. Sammantaget har 53 procent av vattendragen och 59 procent av sjöarna i landets vattendistrikt god ekologisk status eller högre.

För många restaureringsåtgärder behövs tillstånd från miljödomstolen eller att gällande tillstånd omprövas. För att underlätta arbetet har Naturvårdsverket publicerat en handbok för hur miljöbalken kan tillämpas och Sportfiskarna har tagit fram en vägledning för vattendomar och fiskevård.

Riksrevisionen har visat att hinder för att nå delmålet om vattenskyddsområden bl.a. kan vara kostnader för att inrätta vattenskyddsområden, liksom brist på krav att inrätta vattenskyddsområden och insikt om att skydd behövs. Vattenmyndigheterna arbetar med att ta fram förvaltningsplaner och åtgärdsprogram, vilket innebär bl.a. krav på att inrätta vattenskyddsområden senast år 2012. Detta kommer att påskynda arbetet men är enligt Miljömålsrådets bedömning inte tillräckligt för att delmålet ska kunna nås.

3.5.9 Grundvatten av god kvalitet

Miljökvalitetsmålet är att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt

bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd av grundvattenförande geologiska formationer, förändringar i grundvattennivån samt kvalitetskrav för grundvatten.

Resultat

När det gäller delmålet om skydd av grundvattenförande geologiska formationer har i dag, enligt Miljömålsrådet, två tredjedelar av de kommunala grundvattentäkterna skydd. Det är dock framför allt de mindre vattentäkterna som saknar skydd, vilket gör att andelen uttaget vatten med skydd uppgår till 92 procent. Enligt Sveriges geologiska undersöknings vattentäktsarkiv finns för cirka 40 procent av de kommunala grundvattentäkterna en beredningsplan att följa om en olycka inträffar som kan påverka vattentakten.

När det gäller delmålet om grundvattennivåer pågår enligt Miljömålsrådet ett arbete som dock inte räcker för att klara delmålet till 2010.

Även när det gäller delmålet om rent vatten för dricksvattenförsörjning är man enligt Miljömålsrådet med hjälp av vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram på rätt väg, men det dröjer innan effekter av konkreta åtgärder kan väntas.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att miljökvalitetsmålet i huvudsak kan nås till 2020, förutsatt att ytterligare åtgärder genomförs som stärker skyddet av grundvatten. Rådet pekar framför allt på framtida resultat av vattenförvaltningens åtgärdsprogram samt pågående arbete med vattenförsörjningsplaner. I en del fall leder fördröjningseffekter till att åtgärder som minskar belastningen av föroreningar på grundvattnet får effekter först efter lång tid.

Regeringen har under mandatperioden successivt förstärkt vattenförvaltningens resurser och därmed skapat en grund även för grundvattenrelaterade insatser. Det är viktigt att länsstyrelser och vattenmyndigheter använder en rimlig del av

dessa medel både för uppföljning av grundvattenkvaliteten och för åtgärder.

Det är viktigt att kommunerna i områden där kvalitetsproblem med dricksvatten från enskilda brunnar är vanliga, beaktar vikten av en god rådgivning till berörda hushåll.

När det gäller delmålet om grundvattennivåer lyfter Miljömålsrådet fram de ökande insatserna med att ta fram vattenförsörjningsplaner och annat utvecklingsarbete, vilka dock inte räcker för att klara delmålet till 2010.

3.5.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljökvalitetsmålet är att Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Sju delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd för kust- och skärgårdsområden, strategi för kulturarv och odlingslandskap, åtgärder för hotade marina arter, minskning av bifångster, anpassning av uttaget av fisk, begränsning av störningar från båttrafiken samt minskade utsläpp från fartyg.

Resultat

Beträffande delmålet om skyddsvärda marina miljöer har sex nya reservat bildats under 2008, dock inget kulturreservat som omfattar kust. Totalt har nu drygt 6 procent av territorialhavet och 3,5 procent av den ekonomiska zonen ett marint områdesskydd.

Enligt Miljömålsrådet uppnåddes inte delmålet om uttag och återväxt av fisk målåret 2008. Fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt nyttjade fiskarter, till exempel ålen, även om vissa fiskbestånd, såsom torsken i Östersjön, visar tecken på viss återhämtning.

Under 2008 bildades fyra lugna områden, s.k. hänsynsområden i skärgårdar, två i Stockholms län och två i Västra Götalands län.

Delmålet om utsläpp bedömer rådet som möjligt att nå trots att sjötrafiken över Östersjön och Kattegatt hör till den mest intensiva i världen. De konstaterade utsläppen av olja och kemikalier i Östersjön, Öresund och Kattegatt är ungefär 300 per år. Det över tiden relativt konstanta antalet oljeskadad fågel, tyder dock på ett mörkertal med många utsläpp som aldrig registreras.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet inom tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in. Mot bakgrund av det har regeringen genom att utöka anslaget 1:12 *Havsmiljö* och ge det ett flerårigt perspektiv på ett tydligt sätt ökat ambitionsnivån för att rädda haven.

Regeringens proposition En sammanhållen svensk havspolitik lämnades till riksdagen den 17 mars 2009. Propositionen presenterar en rad åtgärder beträffande hållbart nyttjande av havets och kustområdenas resurser, bevarande och restaurering av ekosystemen, utveckling av havsanknutna näringar, samt hur Sverige ska agera i det internationella havsmiljöarbetet.

Sverige tar under 2010-2012 över ordförandeskapet i Helcom.

Som aviserat i havspropositionen ser nu regeringen över myndighetsstrukturen för förvaltning och planering av havsområden. Viktiga anpassningar görs för att genomföra Sveriges internationella åtaganden samtidigt som genomförandet av lokal åtgärder för att förbättra havsmiljön får ett kraftigt utökat stöd.

Baserat på Helcoms aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan, har Östersjöländerna gemensamt ansökt hos EU-kommissionen att inleda en dialog för att utse Östersjön till ett pilotprojekt under EU:s marina direktiv som trädde i kraft under 2008. Regeringen har varit drivande och har som en prioriterad fråga under ordförandeskapet att anta EU:s strategi för Östersjöregionen som också ska kunna utgöra grunden för kommissionens stödåtgärder för en förbättrad havsmiljö. Sverige bidrar även till den finansieringsfond för Östersjöarbetet som NIB/NEFCO har startat.

För 2009 har 45 miljoner kronor avsatts till denna fond.

Havet är gränsöverskridande och därför är det internationella samarbetet betydelsefullt, på regional nivå och inom EU. För att uppnå miljö-kvalitetsmålet är det viktigt att fisket bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt. Den pågående översynen av EU:s gemensamma fiskeripolitik kan leda till nödvändiga förbättringar.

Skyddet av marina miljöer går framåt och i september 2009 invigdes Kosterhavets nationalpark, Sveriges första nationalpark med marint fokus. I Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214) anges att skyddade områden där havsmiljöer ingår bör ses över så att marina naturvärden tillvaratas. Vidare anges att arbetet med att utveckla förvaltningsformer för bevarande och nyttjande av större värdefulla kust- och havsområden bör fortsätta.

Problematiken med bifångster understryker behovet av mer selektiva fiskemetoder. Genom havspropositionen förstärker regeringen metodutvecklingen på detta område, men även på andra områden görs omfattande insatser, t.ex. för att förbättra ålbeståndens situation.

Läget för Kattgattorsken är fortsatt kritiskt. Därför var det viktigt att den svenska och danska regeringen kom överens om att inrätta ett totalt fiskeförbud i den zon som innehåller torskens viktigaste lek område.

Regeringen konstaterar att tack vare havsmiljöåtgärningarna så går arbetet framåt med att minska störningar från bl.a. buller.

Risken för kollisioner och grundstötningar inom sjötrafiken förebyggs bl.a. genom säkrare rutter samt användning av moderna navigationsinstrument och lots. Flygövervakningen till havs bidrar också väsentligt till att minska antalet illegala utsläpp av olja. Efter det att Kustbevakningens nya flygplan levererades under 2008 har förmågan att bedriva miljöövervakning förbättrats. Inledningsvis kan kapacitetsökningen leda till fortsatt stort antal konstaterade utsläpp. Dock bedöms mörkertalet av illegala utsläpp minska. Ökad lagföring som ger kännbara ekonomiska konsekvenser för de utsläppsansvariga har också bidragit till att antalet konstaterade utsläpp i territorialhavet minskar.

De storskaliga experimenten med att genom skarpsillreduktion gynna kustnära rovfisk och begränsa planktonblomningen är intressanta och ett viktigt steg mot en ekosystembaserad för-

valtning. Det finns också behov av att vidareutveckla metoderna för syresättning av kustnära djuphålur.

3.5.11 Myllrande våtmarker

Miljö-kvalitetsmålet är att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Fem delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö-kvalitetsmålet. Delmålen gäller utformning av en nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar, långsiktigt skydd för våtmarker i myrskyddsplanen, minskade miljöeffekter av skogsbilvägar över våtmarker, anläggning och återställning av våtmarker i odlingslandskapet samt åtgärdsprogram för hotade arter.

Resultat

Delmålen om strategi för skydd och skötsel och av hotade arter är uppnådda. Vad gäller delmålet om myrskyddsplanen, saknar fortfarande cirka 250 av områdena ett fullgott skydd. Skyddet av våtmarker genom nybildning av naturreservat har dock ökat kraftigt, från 2 000 hektar 2006 till 17 000 hektar 2008. Under 2008 har Naturvårdsverket investerat betydande belopp för köp och intrångsersättningar avseende myrskyddsplanens objekt.

Delmålet om skogsbilvägar över våtmarker har inte nåtts, skogsbilvägar har även fortsatt att byggas över våtmarker med höga värden.

Cirka 7 000 hektar våtmarker har anlagts eller restaurerats i odlingslandskapet jämfört med målet om 12 000 hektar till 2010.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att miljö-kvalitetsmålet kan nås om ytterligare insatser görs.

Våtmarker tillhandahåller viktiga ekosystemtjänster. De bidrar bl.a. till att reducera halter av näringsämnen i vattnet, utjämna vattenflöden och till biologisk mångfald. Myrarna innehåller även stora lager av bundet kol. Dikningar kan orsaka oxidering av torven, vilket leder till ökad

avgång av växthusgaser. Restaurering av dikade myrar kan i vissa fall hejda omvandlingen av det i torven upplagrade kolet till koldioxid. Mot bakgrund av det ger regeringen hög prioritet till arbetet att skydda, vårda, restaurera och åter skapa våtmarker. Detta arbete behöver ske långsiktigt utifrån ett helhetsperspektiv så att hänsyn tas till våtmarkernas olika värden och funktioner. I syfte att stärka våtmarksarbetet har regeringen för åren 2007 och 2008 avsatt totalt 34 miljoner kronor för arbetet med planering av våtmarker i odlingslandskapet. Dessutom finns det inom Landsbygdprogrammet ersättningar för anläggning, restaurering och skötsel av våtmarker. Regeringen har för 2009 beslutat att upp till 35 miljoner kronor får användas för länsstyrelsernas uppsökande verksamhet och planering av åtgärder som bidrar till att minska belastningen med näringsämnen i Östersjön och Västerhavet, särskilt anläggning och restaurering av våtmarker. Naturvårdsverkets nyligen publicerade handledning ”Rätt våtmark på rätt plats” är ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet. Natura 2000-nätverket och den reviderade myrskyddsplanen från 2007 utgör grunden för bevarandet av ett representativt urval av mest värdefulla områdena med olika våtmarkstyper. Även andra våtmarkstyper som exempelvis strandvåtmarker, sumpskogar eller våtmarker med höga kulturmiljövärden bör dock ges ett starkt skydd i väl valda områden.

Skogsbilvägar fortsätter att orsaka skador på våtmarker med höga naturvärden. Enligt Miljömålsrådet förväntas underhållet av befintliga vägar öka i södra Sverige, vilket kan leda till ytterligare påverkan på våtmarker. Klimatförändringen och milda vintrar kan dessutom göra det svårare att använda tillfälliga vinterbilvägar och därmed kan behovet av nya skogsbilvägar öka i främst norra Sverige.

Arbetet inom vattenförvaltningen är under uppbyggnad och kan när åtgärdsprogrammen träder i kraft leda till ökad hänsyn till våtmarkerna inom de areella näringarna. Ökat samarbete mellan näringar, intressegrupper och myndigheter är enligt regeringens bedömning ett viktigt sätt att främja detta arbete.

3.5.12 Levande skogar

Miljökvalitetsmålet är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska

skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller långsiktigt skydd av skyddsvärd skogsmark, förstärkt biologisk mångfald, skydd för kulturmiljövärden och åtgärdsprogram för hotade arter.

Resultat

Delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark innebär att ytterligare 900 000 hektar skyddsvärd skogsmark ska undantas från skogsproduktion till år 2010. Av dessa ska 320 000 hektar utgöras av naturreservat, 30 000 hektar av biotopskyddsområden, 50 000 hektar av naturvårdsavtal och minst 500 000 hektar av skogsägarnas frivilliga avsättningar. Under 2008 har cirka 69 000 hektar produktiv skogsmark avsatts som naturreservat, 1 200 hektar har avsatts som biotopskyddsområde och för 1 900 hektar har naturvårdsavtal tecknats. Arealen skyddad skogsmark har enligt Miljömålsrådet ökat från basåret 1998 med totalt 205 000 hektar naturreservat, 16 400 hektar biotopskyddsområden och 21 600 hektar omfattade av naturvårdsavtal. Arealen naturreservat ökade markant från 2008 som en följd av Sveaskogs överenskommelse med Naturvårdsverket om att avsätta 60 600 hektar av företagets mark till naturreservat. Denna åtgärd har påtagligt förbättrat möjligheten att nå målet för formellt skydd. Variationen är dock stor inom landet. De flesta länen ser ingen tydlig trend i miljötillståndet. Skogsstyrelsens bedömer när det gäller delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark att den del som rör skogsägarnas frivilliga avsättningar i det närmaste kan vara uppnådd.

När det gäller delmålet om förstärkt biologisk mångfald redovisar Miljömålsrådet att med nuvarande ökning kommer nivån för mängden hård död ved, äldre lövrik skog och gammal skog att nås med god marginal. Miljömålsrådet redovisar att trenden för volymen hård död ved utanför reservat pekar på en ökning med cirka 40 miljoner kubikmeter från basåret 1998. Utvecklingen är mycket positiv och genomgående större i södra Sverige. Trenden för arealen gammal skog visar på en ökning med cirka 210 000 hektar från basåret 1998. Arealen har ökat

kraftigt och målet har sannolikt redan uppnåtts. Trenden för arealen äldre lövrik skog utanför reservat pekar på en ökning med cirka 530 000 hektar från basåret 1998. Arealen ökar stabilt och målnivån kan redan ha uppnåtts. Med nuvarande trender kommer delmålet att nås med god marginal.

Inventeringar av skador på forn- och kulturlämningar visar enligt Miljömålsrådet tydligt att delmålet om skyddet av kulturvärden inte kommer att nås. Heltäckande inventeringar av lämningarnas förekomst saknas och skadeinventeringar visar att skogsbruket, framför allt markberedningen, skadar kulturmiljövärden i mycket stor omfattning.

För skogens övriga kulturlämningar är skadenivån hög och den ser ut att ha förvärrats jämfört med tidigare år.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att miljökvalitetsmålet inte kommer att nås till år 2020. Miljömålsrådet bedömer att med nuvarande resurser och skyddsinstrument kan det formella skyddet sannolikt öka till cirka 300 000 hektar år 2010, dvs. cirka 100 000 hektar lägre än målet. Trots att det formella skyddet har ökat markant under det senaste året till följd av avtalet mellan Sveaskog och Naturvårdsverket, behövs ytterligare insatser om målet ska kunna nås.

Regeringen fastslår i Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214) att skyddet av skogar med höga naturvärden i syfte att nå miljökvalitetsmålet Levande skogar är av fortsatt hög prioritet. Såväl den nationella som de regionala strategierna för formellt skydd av skog är utgångspunkt för arbetet med skydd av skogar med höga naturvärden. Stora ansträngningar bör fortsatt göras av såväl staten som skogsägarna för att skyddsvärda skogar inte avverkas utan bevaras antingen som frivilliga avsättningar eller genom formellt skydd. Delmålet om formellt skydd av skogsmark ligger inom räckhåll till 2010 bl. a. genom skyddet av delar av Sveaskogs mark och bevarande av statens skyddsvärda skogar. Även det pågående bevarandearbetet för skyddsvärd natur i kombination med dialog med markägare och nya arbetssätt och förutsättningar för naturvårdsarbetet såsom redovisas i propositionen bidrar till ökad måluppfyllelse. 110 000 hektar skog som i dag förvaltas av Statens fastig-

hetsverk bör enligt propositionen undantas från skogsbruk. Detta kommer att ske genom att den andel av dessa skogsområden som klassas som produktionsskog överförs till Naturvårdsverket mot en ersättning som fastställs efter en oberoende värdering.

För att nå de miljökvalitetsmål som rör långsiktigt skydd av naturområden krävs ett system av olika insatser. Skyddsformerna nationalpark, naturreservat och biotopskyddsområde utgör basen i det formella skyddet av värdefulla naturområden. Naturvårdsarbetet bör breddas genom bl.a. ökad användning av naturvårdsavtal samt utveckling av arbetssätten och formerna för samverkan mellan olika aktörer.

Att engagemanget hos markägare, brukare och andra aktörer tillvaratas är avgörande för att miljökvalitetsmålet och delmålet om ett långsiktigt skydd av skogsmark ska kunna nås. Frivilliga åtgärder ska även fortsättningsvis ha stor betydelse parallellt med formellt skydd av naturområden. Det är viktigt att skapa drivkrafter för markägare att själva ta initiativ till bevarande av natur, både frivilligt och i form av formellt skydd. Markägare som värnar höga naturvärden på sin mark ska få uppskattning från samhället. De ska även kunna få ersättning när naturvårdsintressen innebär väsentliga intrång i deras möjligheter att bruka sin fastighet. Utbildningsinsatser och information till markägare, brukare och andra intressenter i naturvårdsarbetet är betydelsefullt. Skogsstyrelsen arbetar med att öka kunskapen om skogsägarnas frivilliga avsättningar.

Uttaget av råvara för bioenergi ökar vilket är positivt ur klimatsynpunkt. Uttag av biobränsle i form av grenar, toppar och stubbar kan dock på vissa marker leda till en långsam försurning och utarmning av marken.

Avverkningarna i svenskt skogsbruk har varit mycket stora under ett antal år. Detta har medfört avverkningar även i biologiskt, kulturellt och socialt värdefulla miljöer. Regeringen konstaterar att mängden död ved, gammal skog och äldre lövrik skog ökar. Sedan tidigt 1900-tal har den naturliga påverkan på skogslandskapet genom eld och översvämningar förändrats kraftigt, vilket enligt Miljömålsrådet har lett till minskad variationsrikedom i livsmiljöerna. Rådet bedömer att det inte är möjligt med någon påtaglig förbättring för den biologiska mångfalden förrän efter år 2020. Regeringen delar denna bedömning.

Regeringen konstaterar att Skogsstyrelsen under 2008 har fastställt en strategi för kulturmiljövård. Några viktiga åtgärder är fortsatt inventering, bättre tillsyn, skydd och skötsel, tydligare information samt metod- och teknikutveckling.

Vistelse i skog kan inverka positivt på rekreation, folkhälsa och barns utveckling. De åtgärder som pågår för att utveckla och lyfta fram skogens sociala värden, t.ex. när det gäller att anpassa brukande av tätortsnära skogar, bör kunna ge goda möjligheter till rekreation och bidra till barns utveckling.

3.5.13 Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Sex delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller bevarande och skötsel av äng- och betesmarker, bevarande av småbiotoper i odlingslandskapet, vård av kulturbärande landskapselement, nationellt program för växtgenetiska resurser, åtgärdsprogram för hotade arter samt program för tillvaratagande av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader.

Resultat

Beträffande delmålet för ängs- och betesmarker var arealen betesmarker med miljöersättning inom landsbygdsprogrammet cirka 460 000 hektar 2008. För slättermarkerna var motsvarande areal drygt 8 000 hektar. Vissa arealer av dessa typer hävdas också utan miljöersättningar.

När det gäller delmålet om småbiotoper finns sedan 2004 Jordbruksverkets slättbygdsstrategi, vilken utgör ett viktigt verktyg i det fortsatta arbetet med dessa biotoper.

Den negativa trenden för kulturbärande landskapselement i odlingslandskapet som sköts med miljöersättning inom landsbygdsprogrammet har avklingat men skötseln bedöms inte kunna öka i tillräcklig omfattning för att delmålet ska vara nått till år 2010. Det finns stora regionala skillnader i vilken omfattning miljöersätt-

ningarna utnyttjas för skötsel av de kulturbärande landskapselementen.

Inom programmet för odlad mångfald (POM) har inventeringen av de svenska växtgenetiska resurserna inletts. Ett förslag till uppdatering av POM för 2010-2015 har tagits fram där även ett förslag till organisation av en nationell genbank för vegetativt förökade växtslag ingår.

För de inhemska husdjursraserna saknas ännu tillräckligt många individer av respektive djurslag för att säkerställa att de kan bevaras. Som ett led i arbetet har det tagits fram en handlingsplan för långsiktigt hållbar förvaltning av husdjursgenetiska resurser.

Delmålet om åtgärdsprogram för hotade arter i odlingslandskapet har nåtts och program för mer än 150 arter har inletts.

Även delmålet om att ta fram ett program för kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader har nåtts. Arbetet med att bevara de kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnaderna sker i enlighet med programförslaget.

Analys och slutsatser

Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att delmålet om ängs- och betesmarker kan nås om fler åtgärder vidtas. De ökade satsningar som regeringen har föreslagit i landsbygdsprogrammet för att säkerställa höga naturvärden i de betesmarker som inte uppfyller kraven för gårdsstödet har stor betydelse för att delmålet ska nås. Utöver delmålet arealsmässiga uppfyllelse är en fortsatt uppföljning nödvändig för att utvärdera insatsernas kvalitativa betydelse för bevarandet av höga naturvärden. Arealen ängs- och betesmarker av de mest hotade typerna behöver öka och hålla ett högt värde, eftersom de hör till de mest artrika biotoperna i odlingslandskapet.

Den pågående projektverksamheten med att följa upp utvecklingen i småbiotoperna förväntas ge bättre kunskap om hur åtgärderna ska utformas för att dessa biotoper ska erbjuda en god livsmiljö för de arter som är knutna dit.

Det minskade intresset bland brukare för åtaganden som syftar till vård av kulturbärande landskapselement är oroande då dessa element är betydelsefulla av kulturhistoriska skäl men också för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Även om delmålet inte nås till 2010 är

det viktigt att utforma åtgärder som möjliggör att målet kan nås senare och att insatserna kan följas upp fortlöpande. Det är viktigt att även fortsättningsvis uppfylla de långsiktiga målen om bevarande och hållbart nyttjande av odlad mångfald som följer av Sveriges internationella åtaganden.

För att delmålet som rör inhemska husdjursraser ska kunna nås behövs insatser som ökar intresset för avel och djurhållning av hotade raser.

I samband med halvtidsutvärderingen av landsbygdsprogrammet avser regeringen att ta ställning till nuvarande åtgärder och hur dessa bidrar till att nå uppsatta mål.

3.5.14 Storslagen fjällmiljö

Miljö kvalitetsmålet är att fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Fyra delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller begränsning av skador på mark och vegetation, minskning av bullret i fjällen från motordrivna fordon och luftfartyg, skydd av områden med representativa höga natur- och kulturvärden samt åtgärdsprogram för hotade arter. Resultatredovisning beträffande åtgärdsprogram för hotade arter finns under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv (avsnitt 3.6.16).

Resultat

Riskerna för skador på mark och vegetation bedöms indirekt genom antalet renar och antalet terrängfordon. Enligt Miljömålsrådet har antalet renar ökat obetydligt sedan 2007. Antalet terrängkotrar i trafik har ökat i hela landet med närmare 10 000 från 2007 till 2008. Barmarkskörning skadar mark och vegetation. Även fornlämningar riskerar att påverkas. Laglig terrängkörning på barmark i fjällen sker främst inom rennäringen. Även försvaret samt tele- och energisektorerna använder terrängfordon på barmark. Andelen snöskotrar med fyrtakts-

motorer fortsätter att öka vilket kan bidra till att minska det störande bullret. Dock kan ökande snöskoterturism samtidigt leda till att bullret och störningarna ökar även om varje snöskoter i sig bullrar mindre.

När det gäller delmålet om kulturvärden i fjällen är stora landområden skyddade men skyddet av djurliv i vattenmiljöer är begränsat.

Analys och slutsatser

Även om delmålen bedöms som mycket svåra att uppnå, kan det, enligt Miljömålsrådet, vara möjligt att nå miljö kvalitetsmålet.

Det regionala miljö målsarbetet har stor betydelse för möjligheten att uppnå delmålet om skador på mark och vegetation. Naturen kan återhämta sig till år 2020 och det ökade slitaget kan minska om terrängkörning kanaliseras bort från de mest känsliga områdena och terrängkörningsplaner införs för samebyarna. Regeringen förstärkte med 5 miljoner kronor under 2009 samebyarnas arbete med att genomföra terrängkörningsplaner med tillhörande markförstärkning av våtmarker. Arbetet kan på sikt medföra minskat slitage och att mark och vegetation återhämtar sig.

Mer kunskap behövs om renbetets betydelse för fjällekosystemet, klimatförändringens påverkan på vegetationen och olika former av slitage. Länsstyrelsen i Dalarnas län har genom Naturvårdsverket fått i uppdrag att ta fram en metod för att mäta faktiskt buller i fjällområdet. Uppdraget redovisas i slutet av 2009.

3.5.15 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Sju delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller,

uttag av naturgrus, avfall, energieffektivisering i bebyggelsen samt inomhusmiljön.

Resultatredovisning beträffande samhällsplanering och byggande finns även under utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Resultatredovisning beträffande energieffektivisering i bebyggelsen finns även under utgiftsområde 21 Energi.

Resultat

Flertalet kommuner saknar program och strategier för transporter, kulturmiljön samt grönyte- och vattenmiljön. När det gäller program och strategier för energi har bl.a. stöd till klimatinvesteringsprogram och stöd till planeringsunderlag för vindkraft bidragit till en positiv utveckling, enligt Miljömålsrådet.

De kunskapsunderlag om bebyggelsens kulturhistoriska värden som i dag finns på central och lokal nivå uppvisar stora brister. Urvalet av områden av riksintresse för kulturmiljövärden i dag anses i vissa fall vara föråldrad. Merparten av riksintressena saknar formellt skydd och få kommuner utnyttjar plan- och bygglagens (PBL) möjligheter att slå vakt om bebyggelsens kulturvärden i större utsträckning.

Beträffande delmålet om att minska antalet människor som utsätts för trafikbuller i bostäder till 2010, kan konstateras att andelen störda av trafikbuller ökat eftersom vägtrafiken har ökat. Enligt Socialstyrelsens Miljöhälsorapport 2009 har antalet personer som uppger att de besväras av trafikbuller ökat med cirka 40 procent (cirka 200 000 fler personer) sedan 1999.

När det gäller delmålet om uttag av naturgrus har läget försämrats så att det nu bedöms vara mycket svårt att nå målet till 2010. Uttaget av naturgrus överstiger fortfarande avsevärt det uppsatta målet. För att målet ska nås krävs att mer bergmaterial används istället för naturgrus och flera insatser pågår för att underlätta att bergmaterial kan användas inom fler användningsområden.

När det gäller delmålet om avfall konstaterar Miljömålsrådet att den totala mängden hushållsavfall har fortsatt att öka under perioden 1994-2007. Ökningen bedöms enligt Miljömålsrådet uppgå till 35 procent under hela perioden. Vidare konstateras att deponeringen minskar.

Under år 2007 deponerades endast fyra procent av den totala mängden hushållsavfall, medan 47 procent behandlades genom förbränning och 49 procent återvanns genom materialåtervinning inklusive biologisk behandling. Det uppkomna avfallet från företag ökade mellan år 2004 och år 2006 enligt Naturvårdsverket. De stora volymer av avfall respektive farligt avfall kommer från företagen. Ny statistik som redovisar avfallsmängder från företagen kommer 2010. Måluppfyllelsen varierar mellan de olika delarna. Det svåraste är att minska genereringen av de totala avfallsmängderna. Dock visar en undersökning från Avfall Sverige (Nyhetsbrev 07/09) att mängden hushållsavfall på senare tid har börjat minska kraftigt till följd av den pågående lågkonjunkturen. Hushållssoporna, kärll- och säckavfallet, har minskat med cirka 7 procent i januari 2009 jämfört med januari 2008. Grovavfallet, dvs. det som lämnas på kommunernas återvinningscentraler eller samlas in vid fastighet, har minskat med cirka 18 procent under samma tidsperiod.

En successiv energieffektivisering i bebyggelsen pågår men det är osäkert om uppsatta delmål för 2020 och 2050 kommer att nås. Det har införts skärpta energikrav för nya eluppvärmda byggnader. Det införs nya styrmedel som förväntas få effekt på målen, bl.a. krav på att fastighetsägare ska anlita en energiexpert som upprättar en energideklaration som ska innehålla förslag till lönsamma energieffektiviseringar som kan göras i byggnaden.

Enligt delmålet om en god inomhusmiljö ska det finnas en dokumenterat fungerande ventilation och krav på radonhalt i skolor, förskolor och bostäder. Det finns en stor osäkerhet när det gäller hur många byggnader som har en fungerande ventilation. I Boverkets årsredovisning för 2008 framgår att cirka 50 000 byggnader hade energideklarerats till 2008 års utgång. I cirka 20 procent av dessa byggnader har inte kraven uppfyllts vid den obligatoriska ventilationskontrollen. Radonmätning har utförts i mindre än en tredjedel av byggnaderna och av dessa har 7-14 procent radonhalter som överskrider gränsvärdet.

Analys och slutsatser

Regeringen delar Miljömålsrådets bedömning att miljökvalitetsmålet blir mycket svårt eller

omöjligt att nå även om ytterligare åtgärder sätts in. Särskilt delmålen om kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller och god inomhusmiljö blir mycket svåra att nå i tid. Det behövs åtgärder på alla nivåer om utvecklingen ska kunna ändras.

Det är angeläget att kommuner tar ett helhetsgrepp och uppmuntras att utveckla lokala klimat- och energistrategier som visar hur energianvändning och transportbehov kan minskas. Energimyndigheten och länsstyrelser ska stödja detta strategiska arbete i kommunerna. Samordningen mellan planering på lokal, regional och nationell nivå bör förbättras för att åstadkomma en mer effektiv utveckling.

Riksdagen beslutade 1997 om etappmål för buller. Målen utgick från vissa angivna riktvärden. Dessa riktvärden står fast. Det är dock viktigt att poängtera att riktvärden ska tolkas just som riktvärden. De är inte bindande krav. Det är enligt regeringens uppfattning angeläget från klimatsynpunkt att möjligheterna att komplettera befintliga tätorter med ny bostadsbebyggelse genom exempelvis förtätning tas tillvara, men att det sker på ett sätt som är acceptabelt från buller- och luftsynpunkt.

Miljömålsrådet bedömer att mindre mängder avfall deponeras och mer materialåtervinns. Detta gäller såväl hushållsavfall som avfall från företagen. Särskilda problem finns att nå målet om återvinning av matavfall från hushåll och andra källor. Miljömålsrådet bedömer även att målet om återföring av fosfor blir svårt att nå, trots att återföringen har ökat den senaste tiden till följd av bl.a. dyrare konstgödsel. Totalt sett bedömer Miljömålsrådet att delmålet kommer att vara möjligt att nå om ytterligare kraftfulla åtgärder sätts in. Regeringen bedömer att inriktningen på avfallsområdet bör vara densamma som tidigare. I arbetet med att genomföra det reviderade ramdirektivet om avfall i svensk lagstiftning ser regeringen över möjligheterna att ytterligare förenkla och förtydliga reglerna på avfallsområdet med syfte att främja återvinningen i enlighet med avfallshierarkin. I samband med detta arbete överväger regeringen införandet av en möjlighet för yrkesmässiga verksamheter att lämna hushållsavfall till annan än kommunen samt möjligheterna till regel-förenkling avseende avfallstransporter.

Regeringen har i proposition En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop.

2008/09:163) föreslagit ett mål om 20 procent effektivare energianvändning till 2020. Det omfattar såväl industri, transporter och bebyggelsen. För att nå målet föreslår regeringen ett femårigt program för energieffektivisering med 300 miljoner kronor årligen under åren 2010-2014, se vidare utgiftsområde 21 Energi.

Boverket har på regeringens uppdrag under flera år arbetat med att ta fram uppgifter om byggnaders tekniska utformning och att redovisa eventuella kopplingar mellan brister i inomhusmiljön och upplevd ohälsa. Uppdraget ska redovisas hösten 2009 och kommer utgöra underlag för regeringens vidare insatser för att undvika fukt, mögel och buller.

Städer och stadsutveckling har en avgörande inverkan på bl.a. ekonomisk utveckling, social sammanhållning och miljö. Regeringens satsning på hållbara städer inleddes under 2008 genom tillsättandet av Delegationen för hållbara städer. Delegationen har till uppgift att till och med 2010 verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden. Delegationen har ett brett uppdrag och ska genomföra olika åtgärder som sätter fokus på och långsiktigt bidrar till förbättrade förutsättningar för utveckling av hållbara städer. Satsningen kompletterades genom att det ekonomiska stödet till hållbara städer infördes 2009. Stödet syftar till att främja en hållbar stadsutveckling genom åtgärder som vidtas i syfte att väsentligen minska utsläppen av växthusgaser. Åtgärder kan också utgöra förebilder nationellt och internationellt för hållbart stadsbyggande och tillämpad miljöteknik. Det ekonomiska stödet och delegationens arbete hittills har mött ett stort intresse. Flera välbesökta seminarier har genomförts. En första ansökningsomgång för det ekonomiska stödet genomförs under 2009.

3.5.16 Ett rikt växt- och djurliv

Miljökvalitetsmålet är att den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystem samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.

Tre delmål anger inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller hejdande av förlust av biologisk mångfald, minskad andel hotade arter samt hållbart nyttjande.

Resultat

Arbetet med områdesskydd har intensifierats. Drygt 120 000 hektar säkrades 2008 genom köp, intrångsersättningar och bidrag till kommuners markförvärv för naturreservat, till en kostnad av cirka 780 miljoner kronor. Av dessa områden utgjordes drygt 69 000 hektar av produktiv skogsmark nedanför den fjällnära gränsen. År 2007 började anslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* användas även för att ersätta markägare vid avtalslösningar. I propositionen Hållbart skydd av naturområden (prop. 2008/09:214) redovisar regeringen åtgärder för att ytterligare utveckla arbetet med skydd av naturområden bl.a. i syfte att förbättra uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen, se vidare 3.5.12. Under 2008 fastställdes 19 nya åtgärdsprogram för hotade arter, vilket betyder att det finns 109 färdiga program. 87 miljoner kronor fördelades till länsstyrelsernas arbete med åtgärdsprogram 2008. I propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210) slås fast att Sverige ska ha livskraftiga stammar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn och att varje art ska finnas inom dess naturliga utbredningsområde. Sverige är ett av de länder i Europa där rovdjursstammarna på senare år har haft den starkaste tillväxten. Trots rovdjursstammarnas tillväxt kan dock inte vargens förekomst i landet anses som långsiktigt säkrad på grund av den höga graden av inavel i den skandinaviska vargstammen. Regeringen föreslår därför åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status, bl.a. genom införsel av vargar med östligt ursprung eller flyttning av invandrade vargar till den mellansvenska vargpopulationen. Regeringen avser utvärdera dessa åtgärder och rovdjursstammarnas utveckling och återkomma med mål för stammarnas utveckling 2012. För att uppnå en bättre samexistens mellan rovdjur och människa föreslås i propositionen ett ökat regionalt ansvar för förvaltningen av stammarna av björn, varg, järv och lodjur. När det gäller rovdjur och skador på tamdjur och renar hänvisas till utgiftsområde 23 *Areella näringar, landsbygd och livsmedel*.

Stränder och strandnära områden har stor betydelse för växt- och djurlivet och för människors naturupplevelser. Den 12 februari 2009 överlämnade regeringen propositionen Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden (prop. 2008/09:119) till riksdagen. Riksdagen har antagit förslaget (bet. 2008/09: MJU13, rskr. 2008/09:227). De nya bestämmelserna innebär att kommunerna får huvudansvaret för att pröva frågor om upphävande av och dispens från strandskyddet samtidigt som länsstyrelsernas roll stärks bl.a. genom att de kommunala besluten om upphävande och dispens ska bli föremål för länsstyrelsernas överprövning. De nya bestämmelserna innebär även en ökad samordning av miljöbalken och plan- och bygglagen samt vissa förtydliganden av tidigare bestämmelser i syfte att uppnå en mer enhetlig rättstillämpning. Det gäller bl.a. förtydliganden av strandskyddets syften och förutsättningarna för att upphäva eller ge dispens från strandskyddet. För att stärka syftena med strandskyddet bör dispens eller upphävande av strandskyddet inte omfatta ett område mellan strandlinjen och de planerade byggnaderna eller anläggningarna.

Analys och slutsatser

Miljömålsrådet bedömer att miljökvalitetsmålet blir mycket svårt att nå till 2020. Mycket tyder på att förlusten av biologisk mångfald fortsätter trots ökade insatser, även om takten har minskat något. Delmålet att hejda förlusten av biologisk mångfald kommer troligen inte att nås. Insatser inom områdesskydd och åtgärdsprogram för hotade arter har positiva effekter, men räcker inte till för att vända trenden i tid för att uppfylla miljökvalitetsmålet. Delmålet om minskad andel hotade arter bedöms möjligt att nå till 2015, men det kräver ytterligare kraftfulla insatser och att redan beslutade åtgärder genomförs som planerat.

2010-målet enligt konventionen om biologisk mångfald har haft en stor betydelse för utvecklingen av politiken för biologisk mångfald, både nationellt, inom EU och globalt. Det resultat som nu framträder är blandat, med ett antal positiva exempel trots att den sammantagna bilden av tillståndet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster fortsätter att förvärras. Regeringen avser därför att fortsätta att verka för en förstärkning och effektivisering av natur-

vårdspolitiken baserat på sektorsansvaret och för ett förbättrat kunskapsunderlag om biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Regeringen har i klimatpropositionen, havspropositionen, rovdjurspropositionen och i områdeskyddspropositionen formulerat en politik för biologisk mångfald som fungerar i ett globalt sammanhang och som bygger på lokalt engagemang från de som närmast berörs av varje enskild åtgärd. Det lokala och regionala arbetet utgör själva kärnan i naturvårdsarbetet. För att behålla den kraft och ambition som nu finns på den lokala nivån har regeringen gett samtliga länsstyrelser i uppdrag att påbörja arbete med regionala landskapsstrategier, baserat på Naturvårdsverkets vägledning. För att ytterligare förstärka den lokala naturvården avser regeringen att från 2010 återuppta den lokala naturvårdssatsningen (LONA) med 50 miljoner kronor per år.

Regeringen analyserar för närvarande det förslag till nationell strategi och handlingsplan för att hantera främmande arter, som Naturvårdsverket med flera myndigheter redovisat. Det är viktigt att identifiera vilka åtgärder som bör vidtas på EU-nivå respektive nationellt. EU-kommissionen arbetar för närvarande med en EU-gemensam strategi på området.

Riksdagen har tillkännagivit att regeringen bör tydliggöra och komplettera regelsystemen för genmodifierade organismer i foder, livsmedel och industriråvaror samt se till att myndigheterna följer gällande regler för etiska bedömningar och riskbedömningar vid prövning av GMO-ärenden (bet. 2007/08: MJU1, rskr. 2007/08:94, 2007/08:95, 2007/08:96). Regeringen har därför uppdragit åt Statskontoret att ge förslag på hur sektorsövergripande frågeställningar om etik och riskbedömningar i ärenden om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer (GMO) i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade livsmedel och foder kan fördjupas när myndigheterna utarbetar underlag till svenska ståndpunkter i EU. Förslagen ska fokusera på hur berörda myndigheter ska arbeta för en ökad samordning så att både sektors specifika och sektorsövergripande aspekter beaktas. Statskontoret ska även se över Gentekniknämndens och Naturvårdsverkets särskilda uppgifter i syfte att utvärdera hur dessa myndigheters uppdrag förhåller sig till behovet av sektorsövergripande bedömningar. Uppdraget ska lämnas till reger-

ingen senast den 31 januari 2010. Vidare har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att senast den 1 oktober 2009 redovisa vilka uppgifter verket bedömer behövs i riskbedömningen av GMO för att kunna ta naturvårdshänsyn till olika effekter. Därutöver ska Naturvårdsverket senast den 1 mars 2010 redovisa vilka element som verket bedömer bör ingå i övervakningen av GMO som introduceras i miljön för försök eller i kommersiell odling. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) redovisade till regeringen oktober 2008 kunskapsöversikten "Miljökonsekvenser av GMO". Regeringen avser att återkomma i frågan om kunskapsläget inom området.

3.5.17 Övergripande miljöarbete

Resultat

Alla länsstyrelser har regionaliserat miljömålen och flertalet har tagit fram åtgärdsplaner för att nå målen.

AB Svenska Miljöstyrningsrådet bedriver, genom finansiering med statligt bidrag, arbete för att öka miljökraven vid offentlig upphandling. Arbetet pågår inom de fyra strategiska områden som regeringen pekat ut i en handlingsplan för åren 2007-2009. Miljöstyrningsrådet har även det svenska ansvaret för EU:s frivilliga miljölednings- och revisionssystem Emas. Under 2008 och början av 2009 har ett arbete ägt rum inom EU med att revidera Emas-förordningen.

Sedan miljöledningssuppdragen till myndigheterna inleddes 1997 har många framsteg gjorts inom miljöledningsarbetet. Såväl de direkta som de indirekta miljöeffekterna av myndigheternas verksamhet ska tas om hand inom ramen för myndigheternas miljöledningssystem. Under 2008 togs förnyade riktlinjer för redovisning av miljöledningsarbetet fram. Enligt dessa ska bl.a. kvantitativa uppföljningsmått inom områdena tjänsteresor, energiförbrukning samt miljökrav i upphandling mätas och redovisas årligen till regeringen. Regeringen beslutade i juli 2009 om en förordning om miljöledning i statliga myndigheter. Förordningen förtydligar att statliga myndigheter har en skyldighet att ha ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn

i myndigheternas verksamhet. Förordningen inkluderar riktlinjerna för hur myndigheterna ska rapportera sitt miljöarbete.

Naturvårdsverket har bistått Miljödepartementet med underlag, framför allt om konsumtionens klimatpåverkan, till EU:s arbete med att ta fram en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och hållbar industripolitik samt till arbetet i den internationella arbetsgrupp som Sverige leder inom den s.k. Marrakechprocessen (Task Force on Sustainable Lifestyles). Marrakechprocessen är uppföljningen av Johannesburg vad avser hållbar konsumtion och produktion och utvecklingen av ett tioårigt ramverk av program som 2010 ska diskuteras och 2011 ska antas av länderna vid Commission on Sustainable Development (CSD).

Hos ett tjugotal myndigheter (däribland Lantmäteriet, Naturvårdsverket, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut och Statens geotekniska institut) pågår förberedelserna för att genomföra Inspire-direktivet i Sverige. Det övergripande syftet med Inspire är att underlätta tillgången till information för den europeiska miljöpolitiken; för att beskriva tillståndet i miljön, kunna följa förändringar och ge offentlighet till informationen. I december 2008 trädde de första genomförandebestämmelserna avseende Inspire-direktivet i kraft. Genomförandebestämmelserna behandlar medlemsstaternas skyldighet att upprätta metadata (information om en specifik informationsmängds kvalitet, villkor för tillhandahållande etc.). Även genomförandebestämmelser avseende medlemsstaternas skyldighet att utöva övervakning och rapportering av direktivets genomförande och informationsinfrastrukturens användning har trätt i kraft (i juni 2009). Inom Regeringskansliet bereds för närvarande de författningsförslag som krävs för att genomföra direktivet i nationell rätt.

Regeringen har som mål att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regelverk med 25 procent till hösten 2010. Regeringens syfte är också att regelförenklingsarbetet ska leda till en märkbar positiv förändring i företagens vardag. Kostnaderna på miljöområdet uppgick enligt Tillväxtverkets mätningar till cirka 3,5 miljarder kronor 2008. I juni 2009 har ett samrådsmöte angående regelförenkling inom miljöområdet hållits med företrädare för näringslivet, och för närvarande bereds inom Regeringskansliet ett flertal

förenklingsåtgärder som har inkommit från näringslivet. Som exempel kan nämnas förslag om att avskaffa kravet på registrering av avfallsoljor samt ett förtydligande av märkningskravet för elektriska och elektroniska produkter. Det senare förslaget är ute på remiss och nya regler beräknas träda i kraft före årsskiftet. Viktiga åtgärder som genomförs under 2009 är ändrade regler för prövning av vindkraft, förenklade regler för täkter samt en översyn av kompetenskraven för personal och företag som arbetar med fluorerade växthusgaser.

Analys och slutsatser

Arbetet med ökade miljökrav i offentlig upphandling fortlöper väl och enligt regeringens handlingsplan. Det bedöms bidra till ökad användning av miljökrav i den offentliga upphandling och därigenom bidra till att uppnå flera av miljö kvalitetsmålen.

Miljödomstolarnas roll bör renodlas och prövningen av de s.k. B-verksamheterna bör ske vid färre myndigheter än i dag. Miljöprocessutredningen har i betänkandet Miljöprocessen (SOU 2009:10) bl.a. lämnat förslag till en ändrad prövningsordning för vissa miljö mål. Utredningen föreslår att prövningen i första instans av s.k. A-verksamheter och vattenverksamheter flyttas från miljödomstolarna till fem prövningsmyndigheter. Där samlas även prövningen av de s.k. B-verksamheterna i stället för hos 23 länsrätter. Utredningens förslag innebär att tillståndsprövningen av verksamheter enligt miljöbalken görs hos fem specialiserade myndigheter. De tre betänkandena har remissbehandlats. Förslagen bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen avser att lägga förslag om en ny prövningsorganisation under våren 2010. Se även under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, utgiftsområde

4 Rättsväsendet samt utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik.

3.6 Fonder

3.6.1 Batterifonden

Regeringen har enligt lagen (1990:1332) om avgifter för miljöfarliga batterier fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter som behövs för att samla in och omhänderta förbrukade batterier. Avgifterna fonderas i batterifonden som förvaltas av Naturvårdsverket. Importörer och tillverkare betalar kvar-talsvis in avgifter till Naturvårdsverket för över-låten mängd miljöfarliga batterier, både för lösa batterier och sådana som levereras i varor. Avgifterna särredovisas på avgifter för blybatterier och avgifter för miljöfarliga s.k. småbatterier. Med småbatterier avses slutna nickelkadmiumbatterier, miljöfarliga alkaliska batterier, silveroxidbatterier och zinkluftsbatterier.

Under 2008 har medel i batterifonden in-enlighet med 15 § förordningen (1997:645) om batterier använts för bortskaffande/återvinning av kvicksilverbatterier och slutna nickelkadmiumbatterier, extern information, bidrag till kommunerna för batterisortering, insamling av blybatterier samt Naturvårdsverkets administ-ration av batterifonden. Behållningen uppgick den 31 december 2008 för blybatterier till 446 miljoner kronor och för småbatterier till 372 miljoner kronor.

Den 1 januari 2009 trädde den nya förord-ningen om producentansvar för batterier (SFS 2008:834) i kraft. Det innebär att det införs producentansvar för batterier och att Natur-vårdsverkets arbete med batteriinsamling upp-hör. Naturvårdsverket har fått regeringens uppdrag att utreda vad inestående medel i batterifonden ska användas till. Uppdraget ska redovisas i februari 2010.

3.6.2 Kärnavfallsfonden

Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor ska betala avgifter och ställa säkerheter. Avgifterna avser finansiering av bl.a. kostnader för att ta hand om använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall, kostnader för en säker avveckling och rivning av kärnkraftverken samt kostnader för den forskning och utveckling som har samband med detta. Avgifterna ska

beräknas i förhållande till den energi som leve-reras och betalas till kärnavfallsfonden. Kärnkraftsföretagen har rätt att ur kärnavfallsfonden löpande få ersättning för sådana kostnader som syftar till en säker hantering och slutförvaring av det använda kärnbränslet. Återstående medel fonderas för framtida behov. Ett liknande system för finansiering av hanteringen av visst radioaktivt avfall från forskningsreaktorerna i Studsvik infördes i slutet av 1980-talet. Sedan 1996 samlas de fonderade medlen i kärnavfallsfonden och förvaltas av styrelsen för Kärnavfallsfonden. Kärnavfallsfonden anger i förvalt-ningsberättelsen för 2008 att fonden under året tillfördes avgiftsinbetalningar på 650 miljoner kronor (981 miljoner kronor för 2007). Utbet-alningarna uppgick under samma tid till 1 283 miljoner kronor (1 363 miljoner kronor för 2007). Marknadsvärdet vid årets slut var 42 684 miljoner kronor.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för 2008 avseende Natur-vårdsverket, Kemikalieinspektionen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut samt Kärnavfallsfonden.

3.8 Politikens inriktning

En miljöpolitik för svenskt ledarskap för hållbar utveckling

De miljöutmaningar vi står inför i dag är gräns-överskridande. De rör de flesta politikområden och går ofta tvärs över politiska och administ-rativa gränser. En kommun eller ett land kan sällan enskilt lösa ett större miljöproblem utan samverkan utanför sina gränser.

Regeringen har flyttat fram positionerna inom miljöpolitiken, särskilt inom klimatpolitiken. Ambitionen är att Sverige ska vara ledande för hållbar utveckling både vad gäller det vi gör här hemma och internationellt.

Regeringens miljöpolitik grundar sig på inter-nationellt samarbete och tar vara på möjlig-

heterna till miljöförbättringar som internationella fora ger.

EU är vårt viktigaste verktyg för en svensk miljöpolitik där ambitionerna stegvis flyttas fram och gemensamma lösningar söks inom Europa och internationellt. Den gemensamma miljölagstiftningen inom EU har stor betydelse för både Sveriges miljö och utvecklingen av den globala miljöpolitiken. Genom att regleringar och styrmedel utformas på EU-nivå blir miljöeffekten ofta större än genom beslut enbart i Sverige. Internationella miljöregler ger också likvärdiga konkurrensvillkor för företag som rör sig på den globala marknaden.

Sverige är en drivande kraft i att utforma EU:s miljöpolitik. Genom Sveriges EU- ordförandeskap hösten 2009 där miljö- och klimatpolitiken är ett av de prioriterade områdena stärks det svenska inflyandet på EU:s miljöpolitik ytterligare. Siktet är inställt på att Sverige ska leda övriga EU till en global klimatöverenskommelse i Köpenhamn i december 2009. Uppföljningen av Köpenhamnsmötet, genomförandet av de åtgärder som där överenskoms, kommer fortsatt vara i centrum av den globala miljöpolitiska dagordningen under 2010.

Utvecklingskraften och viljan att ta ansvar för miljön hos människor, organisationer och företag behöver tas tillvara. Marknaden ska ges möjligheter att leverera lösningarna. Politikens roll är att skapa förutsättningar för utveckling men även att ställa miljökrav. Med ekonomiska styrmedel baserade på principen att förorenaren betalar kan rätt pris på utsläppen styra produktion och konsumtion på ett kostnadseffektivt sätt mot hållbara lösningar. En framåt-syftande miljöpolitik kräver både ekonomiska styrmedel och satsning på forskning, innovationer och kommersialisering av miljöteknik.

Sverige arbetar för en mer effektiv och hållbar internationell miljöförvaltning i syfte att stärka det globala miljöskyddet.

Klimatutmaningens globala omfång gör att intresset av utveckling och förbättrade levnadsförhållanden i utvecklingsländer sammanförs med intresset av effektivare resursutnyttjande och starkare miljöpolitik. Att stödja miljöteknikinvesteringar i utvecklingsländer handlar både om internationell solidaritet och om att bidra till effektiva utsläppsminskningar. Sverige har visat att det går att förena ekonomisk tillväxt med miljöhänsyn. Från 1990 till 2007 minskade de svenska utsläppen av växthusgaser med 9

procent samtidigt som den ekonomiska tillväxten ökade med 48 procent. En hållbar utveckling ger Sverige möjlighet att vara ett föredöme för många utvecklingsländer och de snabbt växande ekonomierna. Det omfattar samtliga tre dimensioner i hållbar utveckling, den ekologiska, den sociala och den ekonomiska dimensionen. Vi har ett ansvar gentemot kommande generationer att aktivt arbeta för att lösa miljöproblemen och att få en uthållig användning av naturens resurser.

En sammanhållen klimat- och energipolitik

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och därmed den högst prioriterade miljöfrågan. Att minska utsläppen av växthusgaser är en global utmaning som kräver ett globalt svar.

Sverige leder under andra halvåret 2009 EU samtidigt som världens länder i Köpenhamn ska sluta en klimatöverenskommelse som kan ta vid när nuvarande överenskommelse upphör 2012. Överenskommelsen behöver ange kraftfullare utsläppsminskningar, omfatta flera växthusgaser och länder än nuvarande överenskommelse. Sverige bör effektivt bidra till att en ny klimatregim lever upp till kraven om en rättvis och hållbar global utveckling.

Det så kallade tvågradersmålet som EU och världens största ekonomier enats om, utgör utgångspunkten för de åtgärder som nu behöver vidtas. För att klara detta behöver de globala utsläppen minst halveras till 2050 jämfört med 1990. Den industrialiserade delen av världen behöver minska sina utsläpp med 80–95 procent. Utsläppen per capita globalt bedöms behöva minska till 2 ton år 2050 och vara mindre än ett ton vid seklets slut.

Sverige visar ledarskap genom en ambitiös sammanhållen klimat- och energipolitik med högt uppsatta klimatmål och kostnadseffektiva åtgärder för att minska utsläppen både nationellt och internationellt.

Den stora utmaningen för världens länder är att minska beroendet av fossil energi. Som första industriland har Sverige formulerat mål och en konkret strategi för att bryta fossilberoendet. Politiken innebär en snabb väg ut ur fossil-samhället och kraftfulla minskningar av växthusgaser.

Visionen är att Sverige år 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären.

Utsläppen för Sverige ska minska med 40 procent år 2020 jämfört med 1990. Målet avser verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter och innebär att utsläppen av växthusgaser ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre 2020 i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen ska ske genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som CDM.

Energisystemet behöver utvecklas mot ökad energieffektivitet, klimathänsyn och ökad andel förnybar energi. Utbyggnaden av vindkraften utgör en av de viktigaste delarna i att uppfylla målet om ökad andel förnybar energi. Regeringen har avskaffat den så kallade dubbelprövningen av vindkraften i syfte att underlätta utbyggnaden. Samtidigt kommer kärnkraften att vara en viktig del av svensk elproduktion under överskådlig tid. Regeringens ambition är att användningen av fossila bränslen i uppvärmning kommer att avvecklas till år 2020. År 2030 bör Sverige ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Den inslagna vägen kan ge Sverige en ledande roll i den globala omställningen till ett samhälle som är oberoende av fossil energi.

Insatserna utvecklas i ett nära samarbete med hela samhället, såväl konsumenter som miljöorganisationer, forskare och företag. Omställningen görs möjlig med näringslivets och medborgarnas aktiva deltagande och engagemang. Information till allmänheten om klimatfrågan samt att det finns tydlig och lättillgänglig information om produkters miljöprestanda i form av märkning uppmuntras fortsatt.

Alla sektorer måste bidra till att vi kan nå klimatmålen, det gäller t.ex. energi, transport, jord- och skogbruk, avfallshantering, industri och byggande. Regeringen strävar efter att minska nedsättningar från den generella koldioxidkattenivån för att olika sektorer i högre utsträckning än i dag ska bära sina kostnader för växthusgasutsläpp. Transportinfrastrukturen utvecklas mot att skapa kommunikationer som är förenliga med miljö och klimatmål. I princip bör alla transportslag, såväl flyget som sjöfarten, bära sina kostnader för koldioxidutsläpp. Regeringen verkar för att både luftfartens och sjöfartens utsläpp inkluderas i en framtida internationell klimatregim och att internationella,

verkningsfulla åtgärder genomförs för att minska sektorernas utsläpp.

Samarbetet inom EU är viktigt för att åstadkomma utsläppsminskningar och avgörande för att åstadkomma en global klimatöverenskommelse. EU har antagit de mest ambitiösa klimatmålen som någon ländergrupp satt upp. EU ska minska sina utsläpp med 30 procent till 2020, jämfört med 1990, inom ramen av ett internationellt klimatavtal, där andra utvecklade länder har gjort motsvarande åtaganden.

EU-27 har minskat sina utsläpp med drygt 10 procent till 2008 enligt preliminär statistik från Europeiska miljöbyrån. EU kommer att uppnå de åtaganden som gjordes i Kyotoprotokollet. Ett av de viktigaste instrumenten för att minska utsläppen är systemet för handel med utsläppsrätter. Cirka 40 procent av EU:s utsläpp av växthusgaser täcks av systemet. Handelsystemet infördes redan 2005 och fler länder och regioner tar intryck av Europas erfarenheter. Genom att handelssystemet sätter ett pris på koldioxidutsläppen kan marknadens krafter användas för kostnadseffektiva utsläppsminskningar.

Sverige och andra industrialiserade länder har ett ansvar för att bidra till utsläppsminskningar och anpassningsåtgärder i utvecklingsländer. Det är även avgörande för att få till stånd en internationell klimatöverenskommelse.

Klimatförändringen har en direkt koppling till utvecklingen i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna. Klimatförändringarna visar redan på ett stort behov av anpassning. De rika länderna har ett särskilt ansvar för att finansiera anpassningsåtgärder. Regeringen har tagit initiativ till en kommission för klimatförändring och utveckling som samlar kunskap och erfarenhet från världen och dess slutsatser bidrar till att utveckla anpassningsarbetet. Under 2009–2011 satsar regeringen drygt 4 miljarder kronor på klimat och utveckling i biståndet. Insatser för att stödja anpassning till klimatförändringarna kan innebära åtgärder som syftar till att minska människors sårbarhet, exempelvis investeringar i hälsa, sanitet, mark och jordbruk och tillgång till vatten, liksom projekt som är direkt relaterade till klimat, exempelvis väderprognoser och byggande av vallar.

Ett effektivt sätt att bidra till utsläppsminskningar utanför Sverige är att öka tillgängligheten till klimatsmart teknik. Det bidrar inte enbart till utsläppsminskningar utan också till ett

ökat förtroendet mellan industri- och utvecklingsländer i det internationella klimatarbetet. Genom internationellt samarbete kan de globala insatserna mot klimatförändringar omfatta mer långtgående åtaganden och genomföras i enlighet med klimatkonventionens princip om kostnadseffektivitet. Ett sätt att bidra till tekniköverföring är mekanismen för ren utveckling (CDM) och de nya mekanismer som integreras i en ny FN-överenskommelse om minskningar av klimatutsläpp. Dessa mekanismer är viktiga instrument för investeringar av grön teknologi i växande ekonomier och utvecklingsländer. Investeringarna bidrar även till att skapa en global utsläppsmarknad där det sätts ett pris på utsläppen även i länder utan bindande åtaganden om utsläppsminskningar. Det möjliggör för snabbt växande länder att inte behöva gå en koldioxidintensiv väg när ekonomin växer, utan i stället välja att undvika att investera sig fast i ett fossilberoende. Det möjliggör för utvecklingsländer att tidigt bygga samhällen med grön teknik och undvika beroende av kolkraft. FN-kontrollen av insatserna ska säkerställa att de går till åtgärder som annars inte skulle ha blivit av. Regeringen aviserar i denna proposition ytterligare satsningar på internationella klimatinvesteringar.

Det finns en tydlig koppling mellan åtgärder för att minska förlusten av biologisk mångfald och påverkan på klimatet. En aktiv skogs- och naturvårdspolitik bidrar dels till att minska utsläppen av växthusgaser, dels till att förbättra våra möjligheter till anpassning till ett förändrat klimat. Välmående ekosystem och biologisk mångfald är viktiga för att mark och biomassa ska kunna ta upp mer koldioxid.

Särskilda internationella satsningar är viktiga i klimatarbetet. Sverige är ordförande i i Arktiska Rådet 2011-2013 och kommer särskilt fokusera på hot mot den unika miljön som finns i Arktis. Sverige är också ordförande i Barentsrådet 2009-2011, samt Barentsrådets miljöarbetsgrupp 2010-2011. Arbetet ska syfta till att skapa hållbara lösningar, öka skyddet för den arktiska miljön och åtgärda problem med utsläpp av klimatgaser, kemikalier och industriföroreningar.

Klimatomställningen är en utmaning av historiska mått och en av regeringens viktigaste prioriteringar. Regeringen är övertygad om att klimatomställningen kan vändas till en möjlighet för Sverige. Begreppet eko-effektiv ekonomi, som förenar näringspolitiken med klimat- och energiutmaningarna, är värdefullt att tillämpa i

Sverige och i EU. Ekonomiska styrmedel såsom utsläppshandel och skatter är viktiga verktyg för att bryta sambandet mellan utsläpp av växthusgaser och ekonomisk tillväxt. En viktig utgångspunkt för miljöpolitiska styrmedel är att de, i möjligaste mån, ska utformas så att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan. De ska i största möjligaste utsträckning vara kostnadseffektiva, teknikneutrala och administrativt enkla. Det ska löna sig att investera i teknik och systemlösningar som bidrar till omställningen. Sverige har redan visat att det går att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och utsläpp och har därmed en erfarenhet och ett kunnande som stora delar av världen kommer att efterfråga i sitt arbete att minska sina växthusgaser. Under Sveriges EU-ordförandeskap lyfts eko-effektiv ekonomi som ett samlat begrepp och tas upp i de informella miljö- energi- och näringsministermötena som ett gemensamt tema. Detta utgör ett bidrag i arbetet där Sverige som ordförande i EU leder Europa till ett samlat inspel inom ramen för de internationella klimatförhandlingarna i Köpenhamn i december 2009, liksom för de kommande diskussionerna om post-Lissabon agendan. Syftet med inriktningen mot en eko-effektiv ekonomi är att diskutera utifrån hur Europa kan öka konkurrenskraften och samtidigt möta dagens utmaningar och gemensamma målsättningar inom klimat- och energiområdena. Goda exempel som belyser lönsamhets- och konkurrens fördelar i att minska sin miljöpåverkan för alla typer av företag presenteras i samband med aktiviteterna kring eko-effektiv ekonomi under ordförandeskapet.

Omställning mot en fossilberoende fordonsflotta

Arbetet med att minska transportsektorns klimatpåverkan utvecklas. Fordonsflottan bör vara oberoende av fossila bränsle till 2030. Generellt verkande styrmedel som sätter pris på utsläppen utgör grunden för arbetet. Miljöbilar avses att befrias fr.o.m. den 1 juli 2009 från fordonsskatt under fem år för att stimulera bilköparna till att välja miljöbil. Definitionen av miljöbilar bör skärpas successivt. Antalet tankställen som erbjuder förnybara drivmedel ökar stadigt. En ökning av låginblandningen av FAME (biodiesel) i diesel respektive etanol i bensin förbereds i enlighet med EU:s bränsle-

kvalitetsdirektiv (98/70/EG) som ska vara implementerat senast den 31 december 2010. Regeringen är angelägen om att snabbt genomföra direktivets bestämmelser om reduktionsmålet samt de nya specifikationerna för bensin och diesel som ger möjlighet att blanda in upp till tio procent etanol respektive sju procent FAME. Tidpunkten för genomförandet är beroende av hur skattebortfallet kan kompenseras. Bindande utsläppskrav för personbilar som börjar träda i kraft 2012 styr redan nu mot bränslesnålare fordon. Utvecklingen av elhybrider är ett utmärkt exempel på eko-effektiv teknik och allt större andel av nyförsäljningen är av denna typ.

I ett framtida transportsystem kommer alla transportslag att behöva utnyttjas effektivt. De olika transportslagen bör i högre grad bära sina egna miljökostnader och samhällsekonomiska kostnader bör i högre grad internaliseras i transportpriset. Att underlätta kombitrafik och fler transporter på järnväg är viktiga delar i en omställning av transportsystemet.

Hållbara städer

Det finns en stor potential att minska utsläppen av växthusgaser och städernas miljöpåverkan genom att utveckla hur vi bygger och planerar. Genom att sluta kretsloppen vad gäller vatten, avlopp, avfall och uppvärmning kan resursförbrukningen minskas. Byggmaterial kan väljas utifrån hållbarhetskriterier. Stadsplanering kan underlätta de mest miljövänliga transportalternativen, såsom cykel och kollektivtrafik. Ny miljöteknik uppmuntrar medborgarna till miljöeffektiva val.

Det finns en väldig hållbarhetspotential i den täta och mångfunktionella staden med levande och trygga stadsmiljöer, gott underlag för klimatvänlig kollektivtrafik, möjligheter till effektiv uppvärmning och låga utsläpp av växthusgaser per capita.

För att stimulera utvecklingen inom hållbart byggande och planering har regeringen inrättat en delegation för hållbara städer. Delegationen stimulerar arbetet för långsiktigt, välfungerande och attraktiva stadsmiljöer där hög livskvalitet går hand i hand med förbättrad miljö, ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och minimerad klimatpåverkan. Delegationen samarbetar

med kommunerna, marknadsaktörer och andra parter.

Delegationen ska sprida information om exempel på hållbart stadsbyggande och stödja export av miljöteknik och främja internationellt samarbete. Stöd ska fördelas för att stimulera hållbara stadsbyggnadsprojekt som bidrar till att minska utsläppen av växthusgaser och kan fungera som goda exempel på stadsbyggnadsåtgärder med integrerad stadsplanering och applicerad miljöteknik. Projekten ska visa potentialen i utvecklingen av hållbara städer, vara demonstrationsobjekt och underlätta spridning och export av miljöteknik och kunnande.

Anpassning till ett förändrat klimat

Klimatförändringarna har redan börjat visa sig, även i Sverige. Årsmedeltemperaturen har blivit en grad högre 1991-2005 jämfört med perioden 1960-1990 och nederbörden har blivit cirka 7 procent rikligare. Förändringarna väntas fortsätta under hela det kommande seklet. Klimatförändringarna leder bl.a. till ökad risk för översvämningar, skred och ras till följd av ökad nederbörd och ökande vattenflöden.

I statsbudgeten för 2009 infördes ett nytt anslag för klimatanpassning. Anslaget syftar till att arbetet med anpassning till ett förändrat klimat ska stärkas och samordningen förbättras, både på central och regional nivå. Arbetet bör genomsyra hela samhället. Länsstyrelserna har fått ett övergripande regionalt samordningsansvar för klimatanpassning. Arbetet bör samordnas med annat relevant arbete på länsstyrelserna, exempelvis råd för krisberedskap och olyckor som redan finns och med vattenmyndigheter.

Lantmäteriet har i uppdrag att ta fram en ny höjddatabas för att förbättra kunskapsunderlaget för bedömningen av risker och planering av åtgärder vad gäller att minimera riskerna för översvämning, ras och skred. Översvämningens riskerna i ett förändrat klimat fortsätter att kartläggas vid Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Särskilt prioriteras att förbättra kunskaperna kring risker för skred i Göta älv-dalen. Regeringen fortsätter och förstärker nu denna satsning i syfte att möjliggöra karteringar avseende ras- och skredrisker på andra ställen än Göta Älvdalen och översvämningsskarteringar. Resurser ges även till Sveriges meteorologiska

och hydrologiska institut för att förbättra tillgången till data till stöd för länsstyrelser och kommuner.

Haven som resurs för samhället

Våra hav, Östersjön och Västerhavet, utgör en stor resurs för samhället. Övergödning, hårt fisketryck och utsläpp av miljögifter har fått allvarliga konsekvenser för haven. Många sektorer i samhället nyttjar och påverkar havet på olika sätt.

Inriktning för svensk havspolitik är att havets och kustområdenas resurser ska nyttjas hållbart så att ekosystemen bevaras och restaureras samtidigt som havsanknutna näringar kan utvecklas, växa och bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft. Havspolitikerna ska vara integrerad och sektorsövergripande och utgå från en helhetssyn på nyttjandet och bevarandet av resurserna. Genom EU-samarbetet och Helcom ska det regionala samarbetet i havsfrågor stärkas. Havspolitikerna ska involvera och skapa delaktighet med berörda intressenter.

Regeringen satsar totalt över en miljard kronor för att förbättra miljön i haven under denna mandatperiod. Med denna budget fortsätter regeringen satsningen på havsmiljön med lika hög nivå som tidigare år.

Åtgärder för förbättrad havsmiljö

Regeringens havsmiljöpolitik har från inledningen av mandatperioden varit inriktad på konkreta åtgärder för förbättringar av vattenmiljön t.ex. beslutet om förbud mot fosfat i tvätt- och maskindiskmedel. Parallellt tog regeringen tidigt i mandatperioden initiativ till pilotprojekt som ger möjligheter att testa nya metoder och tekniker, och som senare har vuxit i omfattning, exempelvis syresättning av syrefattiga bottnar och återställande av marina vandringsvägar för kust- och havslevande bestånd.

En av anledningarna bakom havets bräckliga miljö är bristen på finansiering av vattenvård, inte minst på lokal nivå. I havspropositionen från 2009 infördes därför ett särskilt stöd till lokala vattenvårdssatsningar (LOVA). Övergödningen är ett dominerande problem. Avsikten är därför att merparten av stödet ska användas till åtgärder som bidrar till minskade mängder av fosfor- eller

kväveföreningar i Östersjön eller Västerhavet t.ex. för anläggning av musselodlingar som minskar närsalterna kring kusterna eller utbyggnad av mottagningsanläggningar för avfall från båttoaletter för att minska övergödningen. Ett flertal specificerade åtgärder genomförs också, bl.a. ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsfartyg. Genomförandet av åtgärdsprogram inom ramen för EU:s ramdirektiv för vatten kommer att bidra till förbättringen av havsmiljön.

Åtgärden på land är minst lika viktiga för att minska övergödningen. Jordbruket står för den största andelen av de samlade svenska utsläppen till havet och det finns därför behov av fler åtgärder för att minska utsläppen. Det är nödvändigt för att uppnå Sveriges åtagande enligt Helcoms Aktionsplan för Östersjön, (Baltic Sea Action plan). Regeringen kommer därför att införa ytterligare begränsningar för spridning av stallgödsel, krav på skyddsavstånd vid spridning nära vattendrag och på starkt sluttande mark invid vattendrag. Inom landsbygdsprogrammet har åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten hög prioritet och landsbygdsprogrammet används för att bidra till att klara det svenska åtagandet i Helcoms aktionsplan. Fisket har avgörande påverkan på havens ekosystem. Därför gör regeringen omfattande satsningar på att utveckla en hållbar fiskesektor. Skonsammare fiskeredskap som minimerar bifångster och utkast av fisk utvecklas. Åtgärder för att stärka de naturliga fiskbestånden och restaurera vattenmiljön genomförs. Fiskeflottan kapacitet reduceras för att vara i balans med bestånden.

En nationell strategi och regionala åtgärdsprogram upprättas för restaurering av värdefulla och övergödda havsmiljöer och kustnära områden. Klassificering av hotade marina arter och habitat förbättras och åtgärdsprogram genomförs. Långsiktiga förvaltningsplaner för sälar, skarv och utter utarbetas. Åtgärdsplaner utarbetas för ett antal fiskarter med hotade bestånd.

Fortsatta satsningar görs för att minska utsläppen av farliga ämnen till havet. Särskilt viktigt är åtgärder mot kadmium, kvicksilver och nonylfenol. Ekonomiskt stöd ges, genom LOVA bidraget, för att etablera båtbottnentvättar som kan ersätta farliga båtbottnfärger. Ägarlösa vrak kan utgöra ett miljöproblem genom läckage av t.ex. oljor och metaller. Därför genomför Sjöfartsverket en mycket viktig första

inventering i syfte att klargöra omfattning och miljörisker med ägarlösa vrak.

Kunskapen om havsmiljön behöver förbättras. Det finns fortfarande stora brister i kunskapen t.ex. om ekosystemens struktur och hur de fungerar, om hur processer på land påverkar havsmiljön samt hur fisket påverkar ekosystemen och vattenkvaliteten. Regeringen har stärkt havsmiljöforskningen med den forskningspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50). Det inrättade Havsmiljöinstitutet har en viktig samordnande roll, bland annat att sammanställa vetenskapligt underlag, göra synteser och analyser samt sprida information om havsmiljön.

Samarbete mellan Östersjöländerna

Sverige är pådrivande i arbetet med att utforma EU:s havspolitik och dess Östersjöstrategi, att stärka Helcoms arbete bl.a. genom att på olika sätt medverka till att genomföra organisationens ambitiösa aktionsplan samt att vara delaktiga i de övriga internationella havskonventionerna. Aktionsplanen fördelar de nödvändiga utsläppsminskningarna mellan länderna och Sverige avser att presentera en svensk handlingsplan för genomförandet vid Helcoms miljöministermöte 2010.

Framtagandet av en Östersjö-strategi ger möjlighet till att långsiktigt öka EU:s engagemang i Östersjöregionen. De nuvarande resurser och satsningar inom regional-, jordbruk-, fiskeri- och kemikaliepolitiken måste tydligare styras för att skapa förutsättningar för en bättre havsmiljö. Att i Östersjöstrategin peka ut Östersjön som ett pilotprojekt, enligt EU:s marina direktiv, innebär att Östersjöområdet med stöd av EU kan gå längre och snabbare fram med sina miljöåtgärder. Sverige arbetar långsiktigt för att stärka Helcom som mellanstatlig aktör för havsmiljöarbetet i Östersjöområdet. Sverige är 2010-12 ordförande i Helcom och kommer att aktivt arbeta för att Östersjöns aktionsplan ska genomföras så att närsaltutsläppen till havet kraftigt kan begränsas. Strävan bör vara att åtgärder genomförs där de gör störst nytta i vattensystemen som helhet och efter en fördelning av åtgärdsbördan som ger hög kostnadseffektivitet och är samhällsekonomiskt rimlig.

Sverige stödjer ekonomiskt inrättandet av en mellanstatlig finansieringsfond med syftet att bidra med finansiering av projekt och åtgärder

för att förbättra Östersjöns miljö. Sverige deltar aktivt i Ospar's arbete samt ser en viktig roll för Ospar i genomförandet av EU:s marina direktiv.

EU:s havspolitik bör innehålla tydliga åtgärder inom de berörda sektorerna (fiske, sjöfart, energi, turism). EU:s Östersjöstrategi kommer under 2010 in i ett genomförandeskede där det bl.a. ska utvecklas hur Östersjön ska fungera som ett pilotområde för havspolitikerna inom EU. Miljöperspektivet behöver integreras så att jordbrukssektorn, fiskerisektorn och kemikalieområdet i ökad utsträckning tar hänsyn till den marina miljön.

Ny havsmiljömyndighet inrättas

För att uppnå en effektiv och ändamålsenlig havs- och vattenförvaltning finns det behov av en central förvaltningsmyndighet som bör tilldelas ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor. I propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (prop. 2008/09:170) bedömde regeringen att en utredning bör tillsättas för att komplettera beslutsunderlaget för den slutliga utformningen av en sådan myndighet med hänsyn till övriga utredningar på området. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Biologisk mångfald – hörnsten i regeringens miljöpolitik

Bevarande av den biologiska mångfalden är en hörnsten i regeringens miljöpolitik. En grundläggande utgångspunkt är det globala målet att hejda förlusten av biologisk mångfald till 2010. För att nå detta mål och flera miljö kvalitetsmål krävs en fortsatt satsning på det breda arbetet med att skydda och hållbart nyttja den biologiska mångfalden. Skydd av naturområden är ett av flera verktyg för att nå miljö kvalitetsmålen.

Biologisk mångfald är en förutsättning för liv på jorden. Mångfalden säkrar nödvändiga ekosystemtjänster som försörjer oss med livsmedel och vattenrening, ger möjlighet att upprätthålla luftens syrehalt och jordens bördighet och som buffrar effekter av klimatförändringen. Ekosystemen förser oss människor med varor och tjänster som är nödvändiga både för vår överlevnad och för vårt välbefinnande. Ekosystemens motståndskraft spelar också stor roll för förmågan att stå emot klimatförändringarna. Ett

överutnyttjande av naturresurser och föroreningar av miljön kan leda till sådana skador på ekosystemen att deras förmåga att leverera tjänsterna försvagas eller upphör.

Varierande natur- och kulturmiljöer med rik biologisk mångfald ger allmänheten, inklusive besökare från andra länder möjligheter till rekreation och friluftsliv. I folkhälsoarbetet är naturen och friluftslivet en allt viktigare byggsten. Med allemansrätten står naturen öppen för alla, vilket kan bidra till att skapa förståelse och engagemang för betydelsen av en god natur- och kulturmiljö.

I det internationella miljöarbetet under 2010 kommer översynen av den strategiska planen inom konventionen för biologisk mångfald att prioriteras. Nya mål för att hejda förlusten av biologisk mångfald ska antas. Värdet av ekosystemtjänster behöver tydligare lyftas fram i konventionsarbetet. Kopplingarna mellan klimatförändringarna och hoten mot arter och växter kräver nya globala strategier och åtgärder.

Hållbart skydd av naturområden

Skydd av olika naturtyper är en viktig del av naturvårdsarbetet. Regeringen har därför ökat takten och utvecklat flera nya sätt för att skydda skog samt anslagit mer medel än tidigare mandatperioder. Taktiken för att skydda värdefull skog har varit alltför långsam. De regelverk, metoder och arbetssätt för skydd av naturområden som tillämpats har visat sig otillräckliga för att nå de mål som riksdagen fastställt, särskilt när det gäller skydd av skog. Stora ansträngningar bör fortsatt göras av såväl staten som skogsägarna för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen som frivilliga avsättningar eller genom formellt skydd. Inom anslaget till biologisk mångfald prioriterar regeringen skydd av naturområden.

Samtidigt initieras nya åtgärder och metoder för att bredda naturvårdsarbetet och skydda de skogar, våtmarker och andra naturmiljöer som behöver skydd. Markägarens kunskap och engagemang ska tas tillvara och för att stärka den lokala förankringen bör användningen av naturvårdsavtal öka. Det är av stor betydelse att incitament skapas för markägare att själva ta initiativ till bevarande av natur, både på frivillig basis och i form av formellt skydd. En möjlighet för markägare att ta initiativ till formellt skydd

av natur införs genom det s.k. Kometprogrammet. Uppfyllande av miljö kvalitetsmålen bör vara utgångspunkten vid tecknande av naturvårdsavtal.

Markägare som har höga naturvärden på sin mark och som gör frivilliga insatser för att bevara dessa är värda stor uppskattning från samhället. De ska även kunna få ersättning när naturvårdsintressen innebär väsentliga intrång i deras möjligheter att bruka sin fastighet. Avskaffande av toleransavdraget vid beräkning av intrångsersättning ska bidra till snabbare processer vid skydd av natur och att markägare får bättre erkännande för att de värnar värdefull natur på sin fastighet.

Marker med höga naturvärden inom odlingslandskapet, men också inom renskötselområdet och till viss del skogsmark, skyddas i stor utsträckning med hjälp av landsbygdsprogrammets miljöersättningar.

Staten bör på sin egen mark säkerställa ett långsiktigt skydd av områden med höga naturvärden för att bidra till uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen. Skogar med höga naturvärden på Sveaskogs marker håller på att skyddas som naturreservat. Inventerade skogsområden med höga skyddsvärden på Statens fastighetsverks marker (cirka 110 000 hektar) bör långsiktigt undantas från skogsbruk genom att successivt överföras till Naturvårdsverket för att skyddas som naturreservat. Även inventerade skogsområden med höga skyddsvärden på Fortifikationsverkets marker (cirka 16 000 hektar) bör långsiktigt undantas från skogsbruk.

Sammantaget leder de samlade åtgärderna till att ytterligare drygt 180 000 hektar skogsmark nedan gränsen för fjällnära skog har skyddats under mandatperioden.

Delmålet om formellt skydd av skogsmark ligger därmed inom räckhåll till 2010 genom bl.a. skyddet av delar av Sveaskogs mark, bevarande av statens skyddsvärda skogar samt pågående bevarandearbete för skyddsvärd natur kombinerat med de nya arbetssätt och förstärkt dialog med markägare som presenterats i propositionen Hållbart skydd av naturområden (2008/09:214).

Den lokala delaktigheten är en förutsättning för långsiktigt och hållbart skydd av naturområden. Regeringen återupptar därför den lokala naturvårdssatsningen (LONA) fr.o.m. 2010.

En trovärdig rovdjurspolitik

Sverige ska ha livskraftiga stammar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn. Varje art ska finnas inom artens naturliga utbredningsområde.

Vägen till bättre samexistens mellan människor och rovdjur börjar i beslut om förvaltningen av rovdjursstammarna. Ett regionaliserat ansvar med lokalt inflytande och med möjlighet att ansvara för rovdjursstammarnas utveckling är avgörande verktyg för att nå ett brett stöd för rovdjurspolitiken och för att skapa långsiktigt goda förutsättningar för samexistens mellan människor och rovdjur. Beslut om förvaltningen ska ske på ett ansvarsfullt sätt med beslut som i högre grad fattas närmare de människor som lever i rovdjurens närhet.

Rovdjurspolitiken behöver vara trovärdig, acceptansen för rovdjuren och förtroendet för rovdjurspolitiken behöver stärkas. Regeringen har föreslagit att länsstyrelserna får ett utvidgat ansvar för förvaltningen och det lokala inflytandet stärks med inrättandet av viltförvaltningsdelegationer med bred representation från olika samhällsintressen, exempelvis naturvårdsorganisationer, markägarorganisationer och näringsföreträdare.

Regeringen vidtar nu kraftfulla insatser för att stärka vargstammens genetiska status och därmed förutsättningarna för en livskraftig stam. Högst 20 vargar som ökar den genetiska variationen införlivas i den svenska populationen under de närmaste fem åren.

Vargstammen hålls samtidigt på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna. Riksdagens etappmål föreslås förlängas fram till dess att konsekvenserna för boende och berörda i rovdjurstäta områden och vargstammens långsiktigt gynnsamma bevarandestatus har utvärderats. Tillväxten hålls på en lägre nivå genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer. Jakt ska kunna påbörjas under vintern 2010. Delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet förnygringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar.

Konsekvenserna för boende och berörda i rovdjurstäta områden, stammarnas långsiktigt gynnsam bevarandestatus och åtgärderna för att stärka främst vargens genetiska status utvärderas. Utvärderingen sker genom tillsättandet av en

grupp med bred representation av olika samhällsintressen och ska överlämnas till regeringen senast den 1 juli 2012.

Utveckling av miljö kvalitetsmålen

Miljömål som samlar alla som arbetar för miljön att ta sig an de gränsöverskridande miljöutmaningar vi står inför i dag är av stor betydelse. Miljömålen ska vidare ange riktningen så att Sverige fortsatt ska vara ledande i det internationella miljöarbetet.

Miljömålen är ett viktigt verktyg i svensk miljöpolitik. En tydlig målstruktur kopplat till ett uppföljningssystem ger en effektiv styrning och utveckling av miljöpolitiken nationellt, regionalt och lokalt. En översyn av miljömålssystemet pågår. Ny kraft ska tillföras miljömålsarbetet utifrån det arbete som sker i EU och internationellt och genom att ta tillvara näringslivets engagemang för miljön. Systemets struktur och organisation ska förenklas och effektiviseras, bl.a. för att få en ökad samhällsekonomisk effektivitet.

Ett strandskydd med möjlighet till landsbygdsutveckling

Under 2009 har en ny strandskyddsbestämmelse trätt i kraft. Mer ändamålsenliga regler har ersatt tidigare regelverk som steg för steg gröpts ur. Strandskyddets betydelse för friluftsliv, växt- och djurliv ligger fortfarande i centrum för det nya strandskyddet. De nya reglerna öppnar upp för landsbygdsutveckling samtidigt som skyddet stärks för de mest skyddsvärda områdena med högt exploateringsstryck. De särskilda skäl som krävs för att få dispens från strandskyddet har preciserats för att därmed ge ett tydligare skydd i de områden där ett starkt tryck på exploatering finns.

Utöver detta har regler införts som ger kommunerna möjlighet att peka ut särskilda landsbygdsutvecklingsområden inrättats. Inom dessa områden ska möjligheterna till strandnära byggande förbättras. Besluten flyttas närmare människorna genom att det är kommunerna som övertar ansvaret för strandskyddsdispenserna. Särskilda medel finns avsatta för att förstärka länsstyrelsernas övergripande arbete och uppföljning av hur det nya strandskyddet fungerar så

att intentionerna om ett förstärkt strandskydd i högexploaterade områden och möjligheter till landsbygdatveckling blir verklighet.

En förbättrad återvinning

Kretsloppspolitiken, som innebär att alla varor så långt det är möjligt ska återanvändas eller återvinnas, behöver ständigt utvecklas. Allt avfall bör ses som en resurs för ny användning. Regeringens ambition är att fortsatt minska mängden avfall som inte återcirkuleras. Regeringen strävar särskilt efter att organiskt avfall ska tas om hand så att mer biogas kan utvinnas genom rötningsprocesser. Biogasproduktion minskar även utsläppen av metan från återvinningsanläggningar.

En förutsättning för att avfallshantering och återvinning ska fungera är att konsumenterna kan lita på att avfallet tas om hand säkert och effektivt och att servicegraden för konsumenterna är hög. Regeringen har sett ett behov av att utveckla samarbetet mellan kommuner och producenter av förpackningar och returpapper och tillsatte därför en förhandlingsman med uppgift att åstadkomma ett förbättrat samarbete. En överenskommelse har nåtts mellan parterna under 2009 som innebär att flera konkreta initiativ tas för att förbättra återvinningen och stärka samarbetet mellan parterna. Överenskommelsen innebär bl.a. att antalet insamlingsstationer ökar och servicenivån förbättras, i syfte att minska nedskräpningen runt insamlingsstationerna, och att informationsarbetet och kommunikationen med konsumenterna stärks. Överenskommelsen lägger också grunden för fortsatt utveckling av samarbetet med gemensamma forskningsprojekt för teknikutveckling. Regeringen ser mycket positivt på en förbättrad avfallshantering genom ett stärkt samarbete mellan parterna och kommer att följa utvecklingen noga.

Regeringen avser att under 2010 återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i miljöbalken för att genomföra EG:s nya ramdirektiv om avfall.

En effektiv och framåtsyftande kemikaliepolitik

Kvicksilver är en av tungmetall som när den sprids i naturen orsakar stora miljöskador.

Under 2009 har kvicksilver förbjudits i Sverige. Förbudet innebär att varor som innehåller kvicksilver inte får släppas ut på den svenska marknaden, utom de ljusarmaturer som regleras på EU-nivå. Alternativa tekniker måste därför användas i tandvården, vid kemisk analys och i kloralkaliindustrin. Inom EU driver Sverige på för att kvicksilver i lågenergilampor ska minskas och fasas ut.

De senaste åren har det skett en snabb utveckling av gemensam kemikaliepolitik inom EU, främst genom EU:s nya kemikalielagstiftning Reach. Lagstiftningen är ett stort steg framåt för EU:s regler på kemikalieområdet och en framgångsrik tillämpning är en viktig förutsättning för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Det svenska kemikaliearbetet håller en fortsatt hög nivå genom att ansvariga myndigheter får tillräckligt med resurser för kemikalietillsyn, en snabbare handläggning samt säkerställande av att Sverige fortsatt kan agera som en av de mest drivande medlemsstaterna i kemikaliearbetet inom EU och internationellt.

Regeringen avser att fortsatt vara en drivande kraft för att skapa en starkare, mer effektiv och framåtsyftande global kemikaliepolitik. Flera internationella överenskommelser har framgångsrikt förhandlats fram under de senaste åren. Regeringen ger nu högsta prioritet åt ansträngningar för ett effektivt genomförande av konventionerna och till att få till stånd verkningfulla efterlevnadsmekanismer. En långsiktig och stabil finansiering av arbetet är en stor utmaning.

Regeringen vill fortsätta prioritera den globala kemikaliestrategin (SAICM) där Sverige är en av de största givarländerna. En grund har lagts för att SAICM systematiskt ska kunna ta om hand nya kemikalieregleringar. Sverige kommer fortsätta vara drivande för att förbättra informationen om innehållet av farliga kemikalier i varor. Regeringen kommer särskilt prioritera arbetet med att skapa en ny konvention för att reglera användning och spridning av kvicksilver. Sverige kommer verka för att den nya kvicksilverkonventionen förses med en mekanism som tillåter reglering även av andra farliga ämnen, när de identifieras i framtiden.

3.9 Budgetförslag

3.9.1 1:1 Naturvårdsverket

Tabell 3.4 Anslagsutveckling 1:1 Naturvårdsverket

Tusental kronor				
2008	Utfall	339 191	Anslags-sparande	10 839
2009	Anslag	336 758 ¹	Utgifts-prognos	337 521
2010	Förslag	349 143		
2011	Beräknat	353 335 ²		
2012	Beräknat	355 390 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 349 143 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 349 143 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inkl. verkets kostnader för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	13 934		2 388	11 546
Prognos 2009	11 500		3 500	8 000
Budget 2010	10 700		3 500	7 200

Tabell 3.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2008 (varav tjänsteexport)	17 444	17 444	0
Prognos 2009 (varav tjänsteexport)	15 900	15 900	0
Budget 2010 (varav tjänsteexport)	15 400	15 400	0

Intäkterna från offentligrättslig verksamhet för 2008 uppgick till 14 miljoner kronor, varav 11 miljoner kronor från miljöskyddsavgifter som redovisas mot inkomsttitel 2537 Miljöskyddsavgifter och 3 miljoner kronor från övriga offentligrättsliga avgifter som redovisas mot

inkomsttitel 2552. För 2010 beräknas avgifterna till 12 miljoner kronor, varav merparten från miljöskyddsavgifter.

Naturvårdsverket får disponera avgifter avseende jägarexamen/jaktkortsregister, batterifonden och den s.k. NOx-avgiften. Avgifterna till batterifonden bedöms minska framöver.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 349 143 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Naturvårdsverket* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 353 335 000 kronor och för 2012 till 355 390 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:1 Naturvårdsverket

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	336 758	336 758	336 758
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	12 385	16 577	18 632
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	349 143	353 335	355 390

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.9.2 1:2 Miljöövervakning

Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:2 Miljöövervakning

Tusental kronor				
2008	Utfall	297 521	Anslags-sparande	6 611
2009	Anslag	306 856 ¹	Utgifts-prognos	305 901
2010	Förslag	304 093		
2011	Beräknat	304 093		
2012	Beräknat	304 093		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för uppföljning och rapportering knuten till miljö kvalitetsmålen, för miljöövervakning, för bidrag till vissa ideella organisationer m.fl., för bidrag till projektet Swedish

Water House vid Stockholm International Water Institute (SIWI) samt för bidrag till bl.a. Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling och miljöledningssystem.

Medlen till uppföljning och rapportering knuten till miljö kvalitetsmålen och till miljöövervakning fördelas av Miljömålsrådet vid Naturvårdsverket. Rådet fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning samt fördelar även medel till viss regional miljöövervakning. En del av anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med internationell rapportering som en följd av EG-direktiv och andra internationella åtaganden.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:2 *Miljöövervakning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kronor under perioden 2011–2013.

Skälen för regeringens förslag: Miljöövervakning genomförs bl.a. i program som löper över flera år. För att avtal ska kunna tecknas med dem som utför övervakningen har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås öka med 17 miljoner kronor jämfört med innevarande år i syfte att genom ökad långsiktighet förbättra planeringsförutsättningarna för länsstyrelserna och den regionala miljöövervakningen och därmed öka kostnadseffektiviteten.

Regeringens överväganden

För fortsatt finansiering av havsmiljöövervakningen överförs 15 miljoner kronor per år 2010–2012 från anslaget 1:12 *Havsmiljö*.

Regeringen avser att under hösten 2009 lämna en proposition om politiken för den ideella sektorn, i vilken föreslås att det fr.o.m. 2010 genomförs ett tioårigt forskningsprogram om det civila samhället (se utgiftsområde 17 Kultur,

medier, trossamfund och fritid, avsnitt 15.4.3). För att bidra till finansieringen av forskningsprogrammet föreslås att 63 000 kronor överförs från anslag 1:2 *Miljöövervakning m.m.* till utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid anslaget 13:6 *Insatser för den ideella sektorn*.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner

- tillförs anslaget medel för åtgärder föreslagna i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150). Anslaget ökas med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om tillfällig finansiering av arbetet med havsmiljöövervakning m.m. under 2008–2009 upphör. Anslaget minskas med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om tillfällig finansiering av arbetet med en nationell handlingsplan för miljökrav vid offentlig upphandling 2007–2009 upphör. Anslaget minskas med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 304 093 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 304 093 000 kronor och för 2012 till 304 093 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.9 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:2 Miljöövervakning

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	308 856	308 856	308 856
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-4 763	-4 763	-4 763
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	304 093	304 093	304 093

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

Tabell 3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:2 Miljöövervakning

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-2013
Ingående åtaganden	40 197	51 754	62 467		
Nya åtaganden	42 704	54 000	78 000		
Infriade åtaganden	-31 147	-43 287	-59 000	-50 000	-31 467
Utestående åtaganden	51 754	62 467	81 467		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	65 000	65 000	82 000	–	–

3.9.3 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	1 957 795	42 882	
2009	Anslag 1 780 997 ¹		1 770 477
2010	Förslag 1 777 297		
2011	Beräknat 1 956 652		
2012	Beräknat 1 939 652		

¹ Inklusiva tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser för bevarande och restaurering av biologisk mångfald samt bevarande, skydd, skötsel och restaurering av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för

- statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag enligt förordningen (1982:840),
- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken (1998:808) såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden,
- kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av värdefulla naturområden,
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd och förvaltning av värdefulla naturområden,

- kostnader för förvaltning av skyddade områden, inklusive naturvårds- och fastighetsförvaltning,
- kostnader för artbevarande och för viltförvaltning,
- kostnader för kunskapsuppbyggnad och metodutveckling, samt
- kostnader för vattenförvaltning enligt EG:s ramdirektiv för vatten.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 360 000 000 kronor efter 2010.

Skälen för regeringens förslag: För att fleråriga avtal ska kunna tecknas avseende skydd och förvaltning av värdefulla naturområden m.m. har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås öka med 80 miljoner kronor jämfört med innevarande år till följd av ökat behov av medfinansiering i fleråriga projekt, förhandsbesked om statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för områdesskydd m.m.

Tabell 3.12 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-
Ingående åtaganden	72 372	126 648	193 648	–	–
Nya åtaganden	113 929	205 000	330 000	–	–
Infriade åtaganden	-59 654	-138 000	-165 000	-179 324	-179 324
Utestående åtaganden	126 648	193 648	358 648	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	280 000	280 000	360 000	–	–

Regeringens överväganden

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner

- tillförs anslaget medel för åtgärder föreslagna i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150). Anslaget ökas med 8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.
- tillförs anslaget medel med anledning av att tidigare finansiering av arbetet med havsmiljöövervakning från anslaget upphör. Anslaget ökas med 20 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.
- tillförs anslaget medel med anledning av att tidigare finansiering från anslaget av arbetet med en nationell handlingsplan för miljökrav vid offentlig upphandling upphör. Anslaget ökas med 7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.
- tillförs anslaget medel med anledning av att tidigare neddragning av anslagsnivån återställs. Anslaget ökas med 185 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011.
- minskas anslaget med anledning av tidigare beslut om delfinansiering av regeringens havsmiljösatsning. Anslaget minskas med 35 miljoner kronor 2010 och med 50 miljoner kronor per år 2011 och 2012.
- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om finansiering av en förbättrad framtida hantering av strandskyddet under 2009–2011 upphör. Anslaget minskas med 0,7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 och med 9 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012. Inom ramen för anslaget beräknas dock ytterligare medel användas för arbetet.

- minskas anslaget med anledning av att tidigare beslut om finansiering av en särskild satsning på frågan om förvaltning av de stora rovdjuren under 2009–2011 upphör. Anslaget minskas med 3 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 och med 8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012. Inom ramen för anslaget beräknas dock ytterligare medel användas för arbetet.
- minskas anslaget med anledning av fortsatt och ändrad finansiering av satellitbildsdaten vid Lantmäteriet. Anslaget minskas med 5,2 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011.

Regeringen föreslår att 1 777 297 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 1 956 652 000 kronor och för 2012 till 1 939 652 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.13 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	1 780 997	1 780 997	1 780 997
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-3 700	180 855	163 855
Överföring till/från andra anslag		-5 200	-5 200
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 777 297	1 956 652	1 939 652

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.4 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

År	Utfall	2008	Anslags-sparande	157 080
2008	Utfall	250 133	Anslags-sparande	157 080
2009	Anslag	524 973 ¹	Utgifts-prognos	400 042
2010	Förslag	594 518		
2011	Beräknat	556 618		
2012	Beräknat	565 718		

¹Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av prioriteringsunderlag. Anslaget får användas till att åtgärda från risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget används vidare för att inventera förekomsten och genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar. Anslaget används även för hanteringen av omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet.

Anslagssparandet från 2008 beror huvudsakligen på att beställningsbemyndigande används i stället för att bidrag utbetalas i förskott. Ökade kvalitetskrav på bl.a. utredningar i syfte att minska risken för fördyrningar samt förseningar i flera pågående projekt har också bidragit. Anslagssparandet från 2009 bedöms påverkas av att kommunerna avvaktar med att starta nya projekt med anledning av förslag till ändrade bidragsregler.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 050 000 000 kronor efter 2010.

Skälen för regeringens beslut: För att avtal ska kunna tecknas avseende fleråriga insatser vad gäller inventering, undersökning och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås minska med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Regeringens överväganden

För att finansiera en förstärkning av Sveriges arbete inom kemikalieområdet föreslår regeringen att 30 miljoner kronor per år överförs från anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* till anslaget 1:6 *Kemikalieinspektionen* fr.o.m. 2010.

Tabell 3.15 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-
Ingående åtaganden	102 250	545 049	846 130	–	–
Nya åtaganden	512 799	500 000	700 000	–	–
Infriade åtaganden	-70 000	-198 919	-500 000	-500 000	-546 130
Utestående åtaganden	545 049	846 130	1 046 130	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	600 000	1 100 000	1 050 000	–	–

Regeringen avser under våren 2010 lägga förslag om en ändrad instansordning för vissa mål och ärenden enligt plan- och bygglagen (1987:10) och miljöbalken. Propositionen avses bl.a. innehålla förslag om flytt av verksamheter mellan utgiftsområden. För att finansiera omställningskostnaderna för reformen föreslår regeringen att 4,6 miljoner kronor 2010 överförs till utgiftsområde 4 Rättsväsendet anslaget 1:5 *Sveriges Domstolar* från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden*. För 2011 och 2012 beräknas 36,5 miljoner kronor respektive 27,4 miljoner kronor överföras för detta ändamål. För ökade löpande kostnader i samband med reformen beräknas ytterligare 6 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011. Regeringen avser att i 2010 års ekonomiska vårproposition återkomma med förslag om verksamhetsflytt mellan berörda utgiftsområden. Se även under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, utgiftsområde 4 Rättsväsendet samt utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande och konsumentpolitik.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner tillförs anslaget medel för åtgärder föreslagna i samband med propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (prop. 2004/05:150). Anslaget ökas med 85 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 594 518 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 556 618 000 kronor och för 2012 till 565 718 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	539 973	539 973	539 973
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	54 545	16 645	25 745
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	594 518	556 618	565 718

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.5 1:5 Miljöforskning

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:5 Miljöforskning

<i>Tusental kronor</i>				
2008	Utfall	88 758	Anslags-sparande	0
2009	Anslag	89 218 ¹	Utgifts-prognos	87 064
2010	Förslag	90 601		
2011	Beräknat	91 740 ²		
2012	Beräknat	92 100 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 90 601 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 90 601 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används främst för att finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete inom flera områden som berör miljö kvalitetsmålen, forskning med anknytning till miljöbalken samt underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget ska också finansiera forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:5 *Miljöforskning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor under perioden 2011–2013.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. För 2010 bedöms det finns utrymme att minska bemyndigandeframmen med 18 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Tabell 3.18 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:5 Miljöforskning

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2013
Ingående åtaganden	81 795	57 038	82 353		
Nya åtaganden	21 191	60 000	40 000		
Infriade åtaganden	-45 948	-34 685	-20 353	-52 000	-50 000
Utestående åtaganden	57 038	82 353	102 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	130 000	120 000	102 000		

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 90 601 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Miljöforskning* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 91 740 000 kronor och för 2012 till 92 100 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:5 Miljöforskning

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	89 218	89 218	89 218
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 383	2 522	2 882
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	90 601	91 740	92 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.
² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

3.9.6 1:6 Kemikalieinspektionen

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:6 Kemikalieinspektionen

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utfall
2008	Utfall	135 950	1 040
2009	Anslag	133 583 ¹	Utgifts- prognos 126 861
2010	Förslag	163 854	
2011	Beräknat	165 717 ²	
2012	Beräknat	166 571 ³	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 163 830 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 163 756 tkr i 2010 års prisnivå.

Kemikalieinspektionen är förvaltningsmyndighet för ärenden om hälso- och miljörisker med kemiska produkter och biotekniska organismer. Anslaget används för verksamhet avseende tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel. Anslaget används även för finansiering av Internationella kemikalieseekretariatets verksamhet.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.21 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

	Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008		92 264		87 967	4 297
Prognos 2009		91 550		101 350	- 9 800
Budget 2010		95 000		95 000	0

Tabell 3.22 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

	Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2008		10 776	11 901	- 1 125
(varav tjänsteexport)				
Prognos 2009		10 300	10 300	0
(varav tjänsteexport)				
Budget 2010		2 600	2 600	0
(varav tjänsteexport)				

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordningen (1998:940) om avgifter för provning och tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1999:942) om kemikalieavgifter m.m. samt Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS

1998:8). Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas på inkomsttitel 1457, intäkterna från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 1454 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811. Kemikalieinspektionen bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som framför allt omfattar provningsverksamhet enligt EG-direktiven 91/414/EEG och 98/8/EG avseende verksamma ämnen i bekämpningsmedel.

Regeringens överväganden

Regeringen beslutade den 1 mars 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att göra en översyn av svensk kemikalielagstiftning med avseende på tillsyn, avgifter och vad som därutöver följer av ikraftträdandet av EU:s kemikalielagstiftning Reach. I sitt slutbetänkande (SOU 2008:73) lämnade utredningen förslag på förändringar i organisationen av den svenska kemikalietyllyn samt förändrade kemikalie- och bekämpningsmedelsavgifter. Beredning av dessa förslag pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att, genom förordningsändring, besluta om att bekämpningsmedels- och kemikalieavgifterna ska ändras. Detta mot bakgrund av de förslag som Reach-utredningen lämnade sitt slutbetänkande. Utredningen ansåg att en betydande del av det arbete som utförs av Kemikalieinspektionen i dag och finansieras av intäkter från kemikalieavgifterna inte kan anses rymmas inom miljöbalkens begrepp ”provning och tillsyn”. De verksamheter/insatser som detta rör sig om är såväl nationella, på EU-nivå samt internationella. Exempel på nationella insatser är miljömålsarbete, regelutveckling, varutillsyn och stöd till andra myndigheter. Exempel på arbete inom EU är stöd till regeringen i förhandlingar om olika kemikalie- och produktdirektiv samt Kemikalieinspektionens arbete inom Reach som nationell expertmyndighet. Utredningens slutsats var att detta är arbetsuppgifter som istället bör finansieras av skattemedel. Regeringen delar utredningens slutsatser och bedömer därför att Kemikalieinspektionens anslag bör ökas med 30 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010 för att förstärka Sveriges arbete inom kemikalieområdet. Regeringen anser att detta tillskott till Kemikalieinspektionens anslag är ett viktigt led i att

möjliggöra en utökad kemikalietyllyn, en snabbare handläggning av ansökningar om godkännande av bekämpningsmedel samt säkerställer att Sverige fortsatt kan agera som en av de mest drivande medlemsstaterna i kemikalielaget inom EU och internationellt. Avseende handläggningen av godkännande av bekämpningsmedel anser regeringen att dessa ändringar av Kemikalieinspektionens anslag tillsammans med det effektiviseringsarbete som genomförs på myndigheten ska vara tillräckliga för att Kemikalieinspektionen ska kunna nå sitt mål om handläggningstider till år 2011. Regeringen förutsätter att Kemikalieinspektionen vidtar de åtgärder som är nödvändiga för att nå detta mål.

I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2007 tillfördes anslaget medel för genomförandet av EU:s nya kemikalielagstiftning, Reach t.o.m. 2009. Anslaget minskas med 4 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010.

Regeringen föreslår att 163 854 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Kemikalieinspektionen* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 165 717 000 kronor och för 2012 till 166 571 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:6 Kemikalieinspektionen

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	133 583	133 583	133 583
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	4 881	6 476	7 261
Beslut	25 765	25 755	25 731
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-375	-96	-5
Förslag/beräknat anslag	163 854	165 717	166 571

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

3.9.7 1:7 Internationellt miljösamarbete

Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:7 Internationellt miljösamarbete

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008	Utfall	73 736		733
2009	Anslag	83 993 ¹	Utgifts-prognos	82 558
2010	Förslag	67 793		
2011	Beräknat	67 793		
2012	Beräknat	67 793		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Stödet avser främst internationella miljökonventioner och avtal om miljöfrågor i FN-systemet. Anslaget används till aktiviteter inom FN:s miljöprogram UNEP, och då framför allt Sveriges årliga bidrag till den miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av UNEP:s verksamhet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt och EU-relaterat miljösamarbete samt stöd till organisationer som OECD, Baltic 21, Barentsrådet, Nordiska ministerrådet och Arktiska rådet. Dessutom används medlen för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

Regeringens överväganden

För resekostnader i samband med internationellt miljösamarbete överförs 5 200 000 kronor per år fr.o.m. 2010 till utgiftsområde 1 Rikets styrelse anslaget 4:1 *Regeringskansliet m.m.*

Regeringen föreslår att 67 793 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Internationellt miljö-samarbete* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 67 793 000 kronor och för 2012 till 67 793 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.25 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:7 Internationellt miljösamarbete

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	72 993	72 993	72 993
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	-5 200	-5 200	-5 200
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 793	67 793	67 793

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.8 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008	Utfall	11 928		0
2009	Anslag	11 928 ¹	Utgifts-prognos	11 928
2010	Förslag	11 928		
2011	Beräknat	11 928		
2012	Beräknat	11 928		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI). SEI är ett internationellt inriktat forskningsinstitut som arbetar med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att stödja beslutsfattande, institutions- och kapacitetsbyggande samt bidra med lösningar inom dessa områden. Detta sker genom att initiera och genomföra analyser, fortbildning, policyinriktade dialoger och genom att informera om utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena klimatförändring, energi, luftföroreningar, ozon, mark och vattenresurser, urbana miljöer, risk- och sårbarhetsanalyser, strategiska miljöstudier och framtidsscenarioer. Tillsammans med Kungliga Vetenskapsakademien och Stockholms Universitet, står SEI värd för Stockholm Resilience Centre, ett internationellt inriktat

forskningscentrum om hållbar förvaltning av ekosystemtjänster och förmågan att hantera miljöförändringar. SEI bedriver projektverksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn, York, Oxford, Dar es Salaam och Bangkok.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 11 928 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Stockholms internationella miljöinstitut* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 11 928 000 kronor och för 2012 till 11 928 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.27 Härlledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	11 928	11 928	11 928
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 928	11 928	11 928

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.9 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tabell 3.28 Anslagsutveckling 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag
2008	Utfall	236 159		Anslags-sparande
				32 233
2009	Anslag	259 801 ¹		Utgifts-prognos
				266 842
2010	Förslag	266 468		
2011	Beräknat	267 223 ²		
2012	Beräknat	268 591 ³		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 266 088 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 266 133 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets

behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet. Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT (det europeiska vädersatellit-samarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (världsmeteorologiska organisationen).

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas helt av andra myndigheter. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

Tabell 3.29 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	20 600	20 300	300
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2009	18 600	18 200	400
(varav tjänsteexport)			
Budget 2010	20 000	19 800	200
(varav tjänsteexport)			

Tabell 3.30 Affärsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2008	207 900	206 100	1 800
(varav tjänsteexport)			
Prognos 2009	214 400	215 400	-1 000
(varav tjänsteexport)			
Budget 2010	220 000	219 000	1 000
(varav tjänsteexport)			

Regeringens överväganden

Det europeiska satellitsamarbetet inom EUMETSAT består också av ett samarbete som är av stor betydelse för förståelsen av klimatet (Jason-2) Detta program kommer nu att utökas med en ny satellit för övervakning av havets

betydelse för klimatet. Verksamheten finansieras gemensamt av EU och USA. Regeringen anser att Sverige bör delta i detta utökade satellit-samarbete.

I samband med den s.k. klimatmiljarden tillfördes SMHI 8 miljoner kronor per år åren 2008-2010 för klimatforskning vid Rossby Centre. Satsningen föreslås fortsätta även 2011 och 2012.

Regeringen föreslår att 266 468 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* för 2010. För 2011 beräknas anslaget uppgå till 267 223 000 kronor och för 2012 till 268 591 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	259 801	259 801	259 801
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 560	8 701	10 029
Beslut		-431	-433
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-893	-848	-806
Förslag/beräknat anslag	266 468	267 223	268 591

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.
² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

3.9.10 1:10 Klimatanpassning

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor

2008	Utfall		Anslags-sparande	0
2009	Anslag	100 000	¹ Utgifts-prognos	82 947
2010	Förslag	117 000		
2011	Beräknat	117 000		
2012	Beräknat	92 000		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för vissa förebyggande och kunskaphöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader detta innebär.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:10 *Klimatanpassning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor under perioden 2011–2012.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Besluten avser upphandlingar för den nationella markmodellen (höjddatabasen) respektive upphandlingar i samband med kartläggning av skredförutsättningar i Göta Älvdalen. För 2010 bedöms det finnas utrymme att minska bemyndiganderamen med 40 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Tabell 3.33 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Ingående åtaganden			100 000		
Nya åtaganden		100 000	10 000		
Infriade åtaganden			-50 000	-55 000	-5 000
Utestående åtaganden		100 000	60 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande		100 000	60 000		

Regeringens överväganden

Anpassningsarbetet som inleds 2009 behöver fortsätta. Det omfattar insatser vid Lantmäteriet för att förbättra den nationella höjddatabasen, karteringar vid Statens geotekniska institut för att förbättra kunskapsunderlaget vad gäller ras- och skredrisker utmed Götaälvdalen samt stöd till länsstyrelserna för att samordna det lokala och regionala arbetet med anpassning till ett förändrat klimat.

Anpassningsarbetet kommer även behöva utvecklas och omfatta t.ex. karteringar avseende ras- och skredrisker på andra ställen än Göta Älvdalen och översvämningskarteringar. Det arbete som nu har inletts är av stor betydelse för att minska samhällets sårbarhet till följd av översvämnings- och andra typer av naturolyckor.

SMHI har en viktig roll för att utveckla och tillgängliggöra meteorologiska och hydrologiska data som underlag för det regionala anpassningsarbetet. SMHI föreslås tillföras 2 miljoner kronor år 2010–2012 för utökad stöd med informationstjänster till länsstyrelser och kommuner.

Regeringen föreslår att 117 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Klimatanpassning* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 117 000 000 kronor och för 2012 till 92 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:10 Klimatanpassning

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	100 000	100 000	100 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	17 000	17 000	-8 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	117 000	117 000	92 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.11 Inspire

Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:11 Inspire

Tusental kronor			
År	Utfall	Anslags-sparande	
2008			0
2009	Anslag	0	Utgifts-prognos 0
2010	Förslag	50 000	
2011	Beräknat	50 000	
2012	Beräknat	50 000	

För genomförandet av Inspire-direktivet i svensk lagstiftning föreslås ett nytt anslag 1:11 *Inspire* uppföras på statsbudgeten fr.o.m. 2010. Anslaget avses användas för att finansiera samordningen av genomförandet, för att ta fram den nationella portalen samt för att finansiera vissa andra merkostnader som följer av direktivet.

Regeringens överväganden

Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire) trädde i kraft den 15 maj 2007 med målet att skapa en infrastruktur för rumslig (geografisk) information i Europa. Det övergripande syftet med Inspire är underlätta tillgången till information för den europeiska miljöpolitiken; för att beskriva tillståndet i miljön, kunna följa förändringar och ge offentlighet till informationen. Ett 20-tal myndigheter samt samtliga länsstyrelser är berörda av direktivet. Den infrastruktur som skapas i kraft av Inspire-direktivet kommer på ett avgörande sätt bidra till miljöpolitikens genomförande, bidra till e-förvaltningens utveckling och även till utveckling av tjänstesektorn inom området. Genom att harmonisera data och göra den mer lättillgänglig kommer användningen av informationen att kunna ökas till nytta för många samhällssektorer. Inspire skapar förutsättningar för uppbyggnad, beskrivning och åtkomst till rumslig information på ett standardiserat sätt vilket effektiviserar hanteringen av exempelvis miljödata både nationellt och inom gemenskapen.

Regeringen föreslår att 50 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Inspire* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 50 000 000 kronor och för 2012 till 50 000 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.36 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:11 *Inspire*

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009 ¹	0	0	0
Förändring till följd av:			
Beslut	50 000	50 000	50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	50 000	50 000	50 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.12 1:12 Havsmiljö

Tabell 3.37 Anslagsutveckling 1:12 Havsmiljö

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2008		97 594		7 036
2009	Anslag	284 800 ¹	Utgifts-prognos	284 790
2010	Förslag	369 800		
2011	Beräknat	279 935		
2012	Beräknat	279 935		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet.

Tabell 3.38 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:12 Havsmiljö

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-2015
Ingående åtaganden	0	20 321	48 221	–	–
Nya åtaganden	20 321	38 200	80 000	–	–
Infriade åtaganden		-10 300	-34 300	-50 000	-43 921
Utestående åtaganden	20 321	48 221	93 921	–	–
Erhållet/förslaget bemyndigande	100 000	700 000	94 000	–	–

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:12 *Havsmiljö* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 94 000 000 kronor under perioden 2011–2015.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga åtgärder ska kunna tecknas har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås minska med 606 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Regeringens överväganden

Regeringens havsmiljösatsning föreslås fortsätta. I förhållande till beräkningar i tidigare budgetpropositioner beräknas anslaget öka med 105 miljoner kronor 2012. Därmed bibehålls den anslagsnivå som för 2011 följer av beräkningar i 2009 års budgetproposition.

För finansiering av havsmiljöövervakning föreslås att anslaget minskas med 15 miljoner kronor per år 2010–2012. Motsvarande belopp överförs till anslaget 1:2 *Miljöövervakning*.

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner upphör den särskilda finansieringen av en satellitbildsdata bas vid Lantmäteriet från anslaget och anslaget tillförs därmed 5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011. Från och med 2011 upphör den tidsbegränsade satsningen som aviserades i 2007 års ekonomiska vårproposition beräknad till 200 miljoner kronor.

Regeringen föreslår att 369 800 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Havsmiljö* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 279 935 000 kronor och för 2012 till 279 935 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.39 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:12 Havsmiljö

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	284 800	284 800	284 800
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	85 000	-10 000	-10 000
Överföring till/från andra anslag		5 135	5 135
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	369 800	279 935	279 935

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.13 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tabell 3.40 Anslagsutveckling 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2008	Utfall	48 984		1 116
2009	Anslag	280 100 ¹		273 483
2010	Förslag	280 100		
2011	Beräknat	228 100		
2012	Beräknat	218 100		

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för insatser i syfte att uppfylla framtida svenska och internationella klimatåtaganden genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för utveckling av liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för utveckling av systemet för handel med utsläppsrätter samt till att finansiera övervakning i anknytning till internationell utsläppshandel. Anslaget får även användas till att bidra till finansiering av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kronor under perioden 2011–2014.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga projekt i samband med internationella klimatinvesteringar ska kunna tecknas har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. För 2010 föreslås bemyndiganderamen öka med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Tabell 3.41 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012-2014 ¹
Ingående åtaganden		71 833	350 000		
Nya åtaganden	113 033	538 167	310 000		
Infriade åtaganden	-41 200	-260 000	-260 000	-200 000	-200 000
Utestående åtaganden	71 833	350 000	400 000		
Erhållet/förslaget bemyndigande		350 400	400 000		

Regeringens överväganden

Regeringen har i tidigare budgetpropositioner aviserat satsningar på klimatområdet. I beräkningar fram t.o.m. 2011 har anslaget tillförts medel för insatser för internationella klimatinvesteringar genom både den s.k. klimatmiljarden samt satsningar föreslagna i samband med den klimat- och energiproposition som presenterades våren 2009. Regeringens avsikt är att anslaget även tillförs medel 2012.

Regeringen föreslår att 280 100 000 kronor anvisas under anslaget 1:13 *Insatser för internationella klimatinvesteringar* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 228 100 000 kronor och för 2012 till 218 100 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.42 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	280 100	280 100	280 100
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-52 000	-62 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	280 100	228 100	218 100

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.14 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tabell 3.43 Anslagsutveckling 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2008	49 578	9 722	
2009	Anslag	60 000 ¹	66 700
2010	Förslag	60 000	
2011	Beräknat	60 000	
2012	Beräknat	60 000	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för samarbete med Ryssland inom miljö- och kärnsäkerhetsområdet. Medlen avses användas dels till fortsatt myndighets-samarbete kring reaktorsäkerhet, icke-spridning, kärnavfall och strålskydd, dels till miljöskydd och därtill relaterade projekt av ömsesidig nytta för Sverige och Ryssland. Högst 6 miljoner kronor får användas för administration och samordning. En del av anslaget avsätts för Regeringskansliets disposition.

Tabell 3.44 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
Ingående åtaganden	8 127	8 475	27 673	–	–
Nya åtaganden	6 843	27 420	30 287	–	–
Infriade åtaganden	-6 495	-8 222	-27 673	-28 772	-1 515
Utestående åtaganden	8 475	27 673	30 287	–	–
Erhållet/föreslaget bemyndigande	23 000	34 800	31 000	–	–

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2010 för ramanslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 31 000 000 kronor under perioden 2011–2012.

Skälen för regeringens förslag: För att avtal om fleråriga projekt inom strålskydds- och kärnsäkerhetsområdet ska kunna tecknas har regeringen ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden. För 2010 bedöms det finnas utrymme att minska bemyndiganderamen med 3,8 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Regeringens överväganden

Miljö- och kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland bidrar till att uppfylla våra svenska miljömål. Samarbetet med ryska myndigheter inom strålskydds- och kärnsäkerhetsområdet är ett ömsesidigt utbyte som förväntas medföra en ökad säkerhet i regionen. Andra prioriterade frågor är att förbättra Östersjöns marina miljö, minska luftutsläpp, öka klimatinvesteringar samt att förbättra skyddet av biologisk mångfald.

Genom stöd till NEFCO (Nordiska miljöfinansieringsbolaget) stimuleras kostnads-effektiva miljöteknikinvesteringar. Ett aktivt ryskt deltagande är särskilt viktigt under det svenska ordförandeskapet i Barentsrådets miljöarbetsgrupp 2010–2011.

Regeringen föreslår att 60 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:14 *Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland* för 2010. För 2011 beräknas anslaget till 60 000 000 kronor och för 2012 till 60 000 000 kronor. Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.45 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	60 000	60 000	60 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	60 000	60 000	60 000

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

3.9.15 1:15 Hållbara städer

Tabell 3.46 Anslagsutveckling 1:15 Hållbara städer

Tusental kronor

	Utfall	Anslags- sparande	
2008			0
2009	Anslag	140 000 ¹	Utgifts- prognos
2010	Förslag	200 000	
2011	Beräknat	0	
2012	Beräknat	0	

¹ Inklusive tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

Anslaget används för stöd till utveckling av hållbara städer. Stödet avser främst ny- och ombyggnadsåtgärder inom en särskild stadsdel, bostadsområde eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får användas till administration och utvärdering.

Regeringens överväganden

I enlighet med beräkningar i tidigare budgetpropositioner tillförs anslaget 60 miljoner kronor 2010.

Regeringen föreslår därmed att 200 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:15 *Hållbara städer* för 2010.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 3.47 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 1:15 Hållbara städer

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	140 000	140 000	140 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	60 000	-140 000	-140 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	200 000	0	0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

4 Miljöforskning

4.1 Omfattning

Området omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö,

areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men också forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institute (SEI).

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom området Miljöforskning

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Budget 2009 ¹	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012
<i>Miljöforskning</i>						
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	45	44	43	46	46	47
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	407	469	464	496	499	519
Summa Miljöforskning	452	514	507	542	546	566

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

4.3 Resultatredovisning

4.3.1 Resultat

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har ansvaret bl.a. för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden inom miljöområdet. Formas ansvarar för projektfinansiering, finansiering av forskartjänster, finansiering av starka forskningsmiljöer och

forskningsprogram samt information om forskning och forskningsresultat. Drygt hälften av rådets forskningsmedel satsas inom miljö, natur och samhällsbyggande. Resterande medel satsas inom områdena areella näringar, djur och livsmedel och redovisas under utgiftsområde 23 *Areella näringar, landsbygd och livsmedel*. En övergripande redovisning av verksamheten görs under det utgiftsområdet.

Forskning och utvecklingsstöd

Formas fördelade under året 135 miljoner kronor till 186 nya projekt inom den ordinarie utlysningen. Beviljningsgraden 2008 var 14 procent (14 procent även 2007) om man jämför antalet beviljade ansökningar med antalet inkomna ansökningar. Antalet inkomna ansökningar var 1 271 (1 256 år 2007). Dessutom har 115 projekt beviljats inom strategiska områden om totalt 278 miljoner kronor för perioden 2008–2012. Särskilda satsningar har bl.a. skett inom områdena miljöteknik (tillsammans med Vinnova) och forskning för hållbar utveckling.

Andelen ansökningar med kvinnor som huvudsökande var 37 procent (37 procent även 2007). Andelen projekt med kvinnor som beviljats medel var 40 procent. Andelen kvinnor som huvudsökande har successivt ökat sedan 2001 från 20 procent till nuvarande 40 procent. Andelen kvinnliga ledamöter i Formas 18 beredningsgrupper var 39 procent varav sju har kvinnor som ordförande.

Starka forskningsmiljöer

Formas finansierar tillsammans med Vetenskapsrådet långsiktigt stöd till starka forskningsmiljöer, det så kallade Linnéstödet. Under 2007 ägde en utlysning rum och två ansökningar beviljades långsiktigt stöd – integration av natur- och humanvetenskaper för hållbar utveckling vid Lunds universitet samt evolution i marina miljöer vid Göteborgs universitet.

Forskarskolor

Stödet till forskarskolor syftar till att stimulera forskarutbildningen, främja rekryteringen inom vissa områden, bidra till mång- och tvärvetenskap och till nationell kraftsamling samt till ökade kontakter mellan doktorander. Utlysningen under 2008 resulterade i 18 ansökningar varav fem fick bidrag i fem år.

Genusperspektiv

En särskild utlysning under 2008 har gjorts inom området miljögifter och könsskillnader för att öka kunskaperna om könsskillnadernas betydelse

för exponering, upptag, omsättning och effekter av hälsofarliga ämnen. Av 37 inkomna ansökningar beviljades tio bidrag om totalt 30 miljoner kronor för perioden 2008–2010.

Internationellt forskningssamarbete

Formas har ett omfattande internationellt forskningssamarbete. Rådet är aktivt inom EU:s sjunde ramprogram för forskning och utveckling och deltar i ett flertal ERA-Netsamarbeten.

Formas har ett samarbete med Sida/Sarec om forskarstöd för hållbar utveckling i fattiga länder. Formas deltar också i det nordiska forskningssamarbetet Toppforskningsinitiativet om miljö och klimat.

Strategi och analys av forskning och forskningspolitik

Formas har vidareutvecklat sin forskningsstrategi för perioden 2009 – 2012 och lämnat denna strategi till regeringen som underlag till den forskningspolitiska propositionen. Rådet har också lämnat en kunskapsöversikt till regeringen om konsekvenser för miljön med genmodifierade organismer (GMO).

Formas planerar att under kommande år utvärdera forskningen om biologisk mångfald, den samhällsvetenskaplig miljöforskning, den marina forskningen samt livsmedelsforskningen.

Forskningsinformation och kunskapsöverföring

En viktig informationskanal är Formas webbplats som under året har uppdaterats och utvecklats. Rådet ger ut böcker och skrifter, t.ex. pocketserien Formas fokuserar samt tidningen Miljöforskning med en upplaga på 3 500 ex. Formas arrangerar ett antal konferenser samt medverkar i utställningar. Rådet lämnar också bidrag för olika informationsaktiviteter.

Övrig forskningsverksamhet

Naturvårdsverkets finansiering av forskning ska främst gå till forskning till stöd för att nå de nationella miljökvalitetsmålen samt till stöd för verkets egen verksamhet. Större delen av forsk-

ningsstödet sker i programform och verket har finansierat ett tiotal program. Dessutom finansierar anslaget samfinansierad forskning med näringslivet inom ramen för IVL Svenska miljöinstitutet AB.

En viktig finansiär av miljöforskning är Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (Mistra). Avsikten med forskningen finansierad av Mistra är att stödja åtgärdsinriktad forskning. Stiftelsen finansierar främst ett 20-tal program och stödet är cirka 200 miljoner kronor per år.

Utövare av forskning inom utgiftsområdet är Stockholm Environment Institute (SEI) som bedriver internationell policyinriktad forskning, IVL Svenska miljöinstitutet som bedriver forskning i samverkan med näringslivet samt SMHI som bedriver forskning inom meteorologi, hydrologi, oceanografi och klimat.

4.3.2 Analys och slutsatser

Formas forskningsstöd är viktigt för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden för att nå målen för en hållbar samhällsutveckling. Rådet har ett väl utvecklat system för att finansiera forskning med höga krav på vetenskaplig kvalitet i kombination med relevans. Rådet har också ett omfattande samarbete med organisationer nationellt och internationellt.

Formas forskningsstöd har dominerats av projektfinansiering där forskare lämnar projektförslag. Fördelningen av medel har skett i ett 20-tal ämnesinriktade vetenskapliga bedömningsgrupper.

Naturvårdsverkets forskningsfinansiering bidrar med viktigt vetenskapligt underlag för att nå de nationella miljökvalitetsmålen. De programsatsningar som verket gör stödjer också verkets övriga arbete. Naturvårdsverket och Formas stödjer EU-programmet BONUS som är ett forskningssamarbete mellan alla länder kring Östersjön. Under året har en utlysning skett om miljöförhållandena i Östersjön. Efter en internationell bedömning fick 15 svenska deltagare dela på sammanlagt 220 miljoner kronor.

Forskningen vid Stockholm Environment Institute (SEI) bidrar med underlag till den internationella miljöpolitiken. Insatserna inom ramen för Stockholm Resilience Center vid Stockholms universitet bidrar till att öka kunskaperna om betydelsen av samhällets beroende

av ekosystemen samt för att bättre kunna förvalta och styra dessa.

Regeringen anser att den finansiering av forskning som sker via Formas och Naturvårdsverket är av stor betydelse för miljöarbetet och som stöd för miljöpolitiken nationellt och internationellt.

Forskningen vid SMHI är av betydelse för att utveckla väderprognoserna och varningar för olika väderhändelser till olika delar av samhället. SMHI:s forskning bidrar också till att öka kunskaperna om klimatpåverkan.

Statens forskningssamarbete med näringslivet inom ramen för IVL Svenska miljöinstitutet har bidragit till att öka kunskapen om miljöförhållandena och utveckla åtgärder inom många industribranscher.

4.4 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har inte haft några invändningar i revisionsberättelsen för 2008 avseende Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas).

4.5 Politikens inriktning

Miljöforskning har stor betydelse för utformningen av och genomslaget för regeringens miljöpolitik. Effektiva och kraftfulla regler och styrmedel på miljöområdet är ofta baserade på forskningsresultat. En stark miljöforskning om nya resurssnåla produktionslösningar, transportsystem samt förnybara material är även avgörande för att anta miljöutmaningarna och ge goda möjligheter till tillväxt, sysselsättning och export.

Forskningen stärker miljöpolitiken och bidrar dessutom till genomslag för miljöfrågor i samhället. Ett exempel är FN:s vetenskapliga klimatpanel IPCC som med sina rapporter bidrar till att ge beslutsunderlag och skapat uppmärksamhet för att få fler av världens länder att arbeta aktivt mot klimatförändringarna.

Miljö- och klimatforskningen har ytterligare stärkts för perioden 2009-2012. Satsningen omfattar bl.a. vidareutveckling av klimatmodeller och på hur klimatförändringarna påverkar den biologiska mångfalden och de areella näringar

som fiske, rennärning, jord- och skogsbruk som är beroende av naturens ekosystemtjänster. Satsningen på sötvattens- och havsmiljöforskningen och ett havsmiljöinstitutet fortsätter. Särskilt viktigt är arbetet att utifrån ett systemperspektiv göra synteser och analyser som bidrar till underlag för myndigheters och regeringens havsmiljöarbete.

Anslaget till Formas ökas också för det breda forskningsarbetet kring samhällsplanering och hållbart samhällsbyggande. Forskningen kring samhällets sårbarhet och beredskap inför klimatförändringar omfattas också av satsningen. Polarforskningen har stor betydelse för klimatforskningen kopplat till arktiska områdena och får utökade uppgifter.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tabell 4.2 Anslagsutveckling 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter
2008	Utfall	44 818		34
2009	Anslag	44 298 ¹	Utgifts-prognos	42 990
2010	Förslag	45 760		
2011	Beräknat	46 253 ²		
2012	Beräknat	46 504 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 45 869 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 45 869 tkr i 2010 års prisnivå.

Anslaget används av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) för myndighetens förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 45 760 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader* för 2010. För 2011 beräk-

nas anslaget uppgå till 46 253 000 kronor och för 2012 till 46 504 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 4.3 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Tusental kronor

	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	44 298	44 298	44 298
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 572	1 956	2 207
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt ³	-110	-1	-1
Förslag/beräknat anslag	45 760	46 253	46 504

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

³ Övergångseffekten till följd av kostnadsmässig avräkning av myndigheternas förvaltningsutgifter redovisas under Övrigt.

4.6.2 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tabell 4.4 Anslagsutveckling 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter
2008	Utfall	406 749		6 315
2009	Anslag	469 323 ¹	Utgifts-prognos	464 154
2010	Förslag	496 238		
2011	Beräknat	499 368 ²		
2012	Beräknat	519 344 ³		

¹ Inklusivt tilläggsbudgetar till statsbudgeten 2009 (prop. 2008/09:49, bet. 2008/09:FiU14, prop. 2008/09:97, bet. 2008/09:FiU18, prop. 2008/09:99, bet. 2008/09:FiU21, prop. 2008/09:124, bet. 2008/09:FiU40) och förslag till tilläggsbudget i samband med denna proposition.

² Motsvarar 495 773 tkr i 2010 års prisnivå.

³ Motsvarar 513 273 tkr i 2010 års prisnivå.

Forskningsrådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling.

Anslaget används för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informations-

satsningar. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel anslaget 1:30 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning*.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under år 2010 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kronor för 2011, högst 450 000 000 kronor för 2012 och högst 450 000 000 kronor under perioden 2013–2015.

Skälen för regeringens beslut: För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år. Bemyndiganderamen för 2010 föreslås öka med 50 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

Regeringens överväganden

I enlighet med beslut i den forskningspolitiska propositionen föreslår regeringen att anslaget ökar med 11,5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2010. Finansiering sker genom att motsvarande belopp överförs från utgiftsområde 16 Utbild-

ning och universitetsforskning anslag 2:56 *Särskilda utgifter för universitet och högskolor m.m.*

I enlighet med beräkningar i budgetpropositionen för 2009 tillförs anslaget ytterligare medel i enlighet med beslut i den forskningspolitiska propositionen.

Regeringen föreslår därmed att 496 238 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* för 2010. För 2011 beräknas anslaget uppgå till 499 368 000 kronor och för 2012 till 519 344 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2010–2012 beräknats enligt följande:

Tabell 4.5 Härledning av anslagsnivån 2010–2012, för 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor			
	2010	2011	2012
Anvisat 2009¹	469 323	469 323	469 323
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	7 275	10 731	12 912
Beslut	19 640	19 314	37 109
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	496 238	499 368	519 344

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2008 (bet. 2008/09:FiU10).

Beloppet är således exklusive beslut på tilläggsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2009 års statsbudget.

Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning.

Tabell 4.6 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden – anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tusental kronor					
	Utfall 2008	Prognos 2009	Förslag 2010	Beräknat 2011	Beräknat 2012–2015
Ingående åtaganden	331 917	627 461	1 285 041	-	-
Nya åtaganden	509 428	1 004 456	549 959	-	-
Infriade åtaganden	-213 884	-346 876	-485 000	-450 000	-900 000
Utestående åtaganden	627 461	1 285 041	1 350 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	820 000	1 300 000	1 350 000	-	-

